

**TVÆRGÅENDE EVALUERING AF PROJEKTER I
PULJEN**
**STYRKET INDSATS MOD ENSOMHED BLANDT
ÆLDRE MENNESKER, DER MODTAGER MEGET
HJEMMEHJÆLP**

TVÆRGÅENDE EVALUERING AF PROJEKTER I PULJEN STYRKET INDSATS MOD ENSOMHED BLANDT ÆLDRE MENNESKER, DER MODTAGER MEGET HJEMMEHJÆLP

Projekt navn **Styrket indsats mod ensomhed blandt ældre mennesker, der modtager meget hjemmehjælp**
Modtager **Sundhedsstyrelsen**
Dokumenttype **Bilag 2: Beskrivelse af projekterne**
Udarbejdet af **Rambøll Management Consulting**

INDHOLD

0.	Beskrivelse af de enkelte kommuners projekter	2
1.	Favrskov Kommune	3
2.	Greve Kommune	6
3.	Holstebro Kommune	9
4.	Københavns Kommune	12
5.	Lolland og Guldborgsund Kommune	15
6.	Lyngby-Taarbæk Kommune	18
7.	Nordfyns Kommune	21
8.	Odense Kommune	24
9.	Sorø Kommune	27
10.	Stevns Kommune	30
11.	Svendborg Kommune	33
12.	Syddjurs Kommune	36

0. BESKRIVELSE AF DE ENKELTE KOMMUNERS PROJEKTER

I det følgende bilag fremgår en beskrivelse af de 12 kommunale projekters indsats mod ensomhed blandt ældre mennesker, der modtager meget hjemmehjælp. Beskrivelsen tager afsæt i spørgeskemaer udfyldt af borgere og projektledere samt kvalitative interviews med borgere, projektledere, frivillige og kommunale repræsentanter.

Beskrivelsen af de 12 projekter er inddelt i **syv afsnit** under hver kommune. I **afsnit 1 og 2** præsenteres kommunernes konkrete indsats, kommunernes tilrettelæggelse af kompetenceudvikling samt drivkræfter og barrierer i forhold til implementering. I **afsnit 3** beskrives medarbejderens konkrete arbejdsgange med hensyn til opsporing og henvisning til aktivitetstilbud. I **afsnit 4 og 5** introduceres projektets målgruppe samt den værdi, indsatsen skaber for de implicerede borgere. I **afsnit 6 og 7** beskrives projektets organisatoriske forankring i kommunerne samt kommunernes samarbejde med de involverede frivillige aktører.

CASEBESKRIVELSE

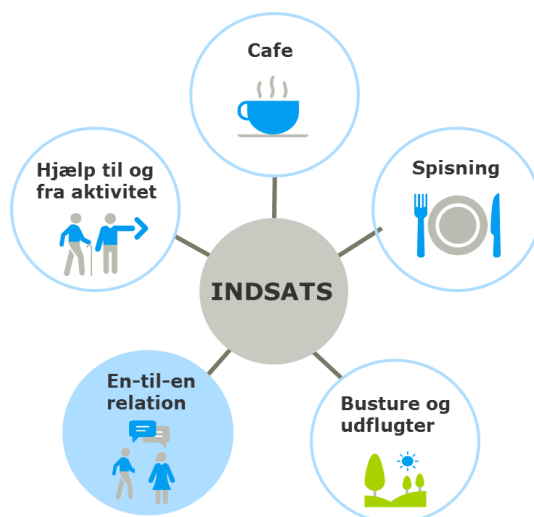
SAMMEN MOD ENSOMHED

1. FAVRSKOV KOMMUNE

1. Introduktion

Figuren nedenfor viser, hvilke aktivitetstilbud borgerne i Favrskov Kommune deltog i. Af figuren fremgår det, at borgerne deltog i *en-til-en-relation*.

Figur 1-1: Typer af borgerrettede aktivitetstilbud

2. Om projektet

Projektet "Sammen mod ensomhed" i Favrskov Kommune havde til hensigt at give ældre borgere, som modtog meget hjemmehjælp, mulighed for at blive en del af et fællesskab. I projektet havde de fokus på et forpligtende partnerskab mellem kommune og civilsamfund. Derfor blev der udviklet en samarbejdsmodel mellem kommune og civilsamfund, hvori et centralt element var etableringen af lokale partnerskaber.

3. Kompetenceudvikling og implementering

Kompetenceudvikling

Der blev afholdt kompetenceudvikling for medarbejdere i hjemmeplejen samt aktivitetsmedarbejdere. Kompetenceudviklingen blev afholdt af en ekstern part. Kompetenceudviklingen bestod af en seance på to timer omhandlende tegn på ensomhed, hvordan ensomhed blev italesat samt forskellige former for ensomhed. Til kompetenceudviklingen blev medarbejderne desuden introduceret for et screeningsværktøj. Medarbejderne fortalte, at undervisningen gav dem nyttig viden om samtaleteknikker i opsporingsarbejdet. Tre måneder efter medarbejderne havde påbegyndt opsporingen, blev der afholdt en opfølgning på kompetenceudviklingen, hvor medarbejderne kunne reflektere over erfaringerne med de nye arbejdsgange. Der blev ligeledes afholdt fem samskabelsesworkshops for lokale arbejdsgrupper. Afholdelsen af samskabelsesworkshops havde til formål at skabe et ligeværdigt og fælles udgangspunkt for de kommunale og frivillige parter. En frivilligrepræsentant fortalte, at workshoppen var med til at skabe fælles bevidsthed og sikre ensretning i projektet. Til samskabelsesworkshopperne udarbejdede de lokale arbejdsgrupper desuden et idékatalog, som bl.a. indeholdt idéer til aktiviteter med borgere. 10 medarbejdere fra de lokale arbejdsgrupper deltog desuden i et kursus med fokus på at samarbejde med frivillige på SOSU-skolen i Randers.

KOMPETENCEUDVIKLING

Antal medarbejdere, som deltog: 110.

Medarbejdergrupper, som deltog: Medarbejdere fra hjemmeplejen og aktivitetsmedarbejdere.

Varighed pr. medarbejder: I gennemsnit ca. syv timer.

Implementering

En central drivkraft i implementeringen af indsatsen var, at kommunen og de frivillige aktører havde et ligeværdigt samarbejde og fælles ejerskab. Derudover blev de lokale arbejdsgrupper fremhævet som en drivkraft, idet de havde et lokalt kendskab. Ledelsesmæssig opbakning til projektet blev også italesat som en drivkraft i projektet. Blandt alle ledelseslag havde ledelsen været synlig samt støttet op omkring projektet. Eksempelvis havde gruppelederne og koordinatorene haft fokus på at dele positive historier på tværs af medarbejdergruppen. Medarbejderne fortalte, at dette bidrog til at kunne fastholde fokus på ensomhed i hverdagen. Nogle medarbejdere fra hjemmeplejen udtrykte imidlertid, at der var forskel på, hvor stort et fokus lederne i hjemmeplejen havde på projektet. Det betød, at projektet fungerede godt i nogle hjemmeplejegrupper, mens dets forankring var udfordret i andre. En barriere i implementeringen af indsatsen var, at målgruppen havde flere somatiske problematikker og funktionsnedsættelser end forventet. Det betød, at få borgere blev tilknyttet et aktivitetstilbud. Som følge heraf, havde nogle af de frivillige aktører haft svært ved dels at bevare motivationen for indsatsen, dels at se, hvad de kunne bidrage med i projektet.

4. Arbejdsgange

I det følgende beskrives arbejdsgangene ift. opsporing, henvisning til aktivitetstilbud samt selve aktivitetstilbuddene. Hvis der er iværksat en opfølgende indsats, vil denne også blive beskrevet.

Opsporing

Medarbejderne i hjemmeplejen stod for at opspore borgere, der oplevede ensomhed. De anvendte UCLA-3 som opsporingsredskab. Medarbejderne registrerede borgernes svar i omsorgssystemet, hvorefter borgerne blev markeret som enten grønne, gule eller røde. Resultaterne af screeningen fremgik på skærme i hjemmeplejegrupperne, hvilket gav medarbejderne et overblik over, hvilke borgere der var vurderet ensomme. Medarbejderne pegede på, at det kunne være vanskeligt at anvende UCLA-3, da borgere med kognitive udfordringer (fx demens) kunne have svært ved at forstå spørgsmålene.

Henvisning til aktivitetstilbud

De borgere, som blev vurderet gule eller røde efter screeningen, blev tilbudt besøg af en aktivitetsmedarbejder. Hvis borgerne takkede ja til et besøg, blev de kontaktet af en aktivitetsmedarbejder inden for 14 dage. Ved besøget afdækkede aktivitetsmedarbejderen bl.a. borgerens ønsker, ressourcer og barrierer. Herefter tog aktivitetsmedarbejderen kontakt til en frivillig forening med henblik på at finde et aktivitetstilbud, der matchede borgerens behov.

Aktivitetstilbud målrettet at afhjælpe ensomhed

I Favrskov Kommune tilbød Røde Kors, Ældre Sagen samt en række andre frivillige foreninger indsatser målrettet ældre, der oplevede ensomhed. Blandt de borgere, som deltog i et aktivitetstilbud, udtrykte størstedelen et ønske om at få en besøgsven.

Opfølgning

Hvis borgerne efter screeningen takkede nej til et besøg af en aktivitetsmedarbejder, blev de informeret om, at det var muligt at få besøg senere. Medarbejderne fra hjemmeplejen fulgte herefter kontinuerligt op på, om borgerne ombestemte sig. For borgere, som takkede ja til et besøg, blev der desuden fulgt op på ift., hvordan det gik med deres deltagelse i aktiviteten. Derudover var det en del af arbejdsgangen, at der blev fulgt op på borgerne, hvis de stoppede i en aktivitet.

5. Målgruppen

Projektets målgruppe var borgere, som oplevede ensomhed, takkede ja til at indgå i aktivitetstilbud og som ugentligt modtog minimum fem timers hjemmehjælp.

6. Hvilken værdi gav indsatsen borgerne?

Flere borgere gav udtryk for, at aktivitetstilbuddene bidrog med gode oplevelser. De fortalte, at det var hyggeligt at gå til noget og at have nogen at tale med. Medarbejdere i hjemmeplejen pegede ligeledes på, at de borgere, som blev tilknyttet et aktivitetstilbud, var glade for at være en del af tilbuddet, og at aktiviteten gav dem noget at se frem til. En af medarbejderne fortalte: *"Det løfter borgerne - både mentalt og på andre planer. Nu har de noget at glæde sig til"*. Den ene projektleder pegede dog på, at flere borgere ikke ændrede opfattelse af den tid, de var alene, hvilket tydede på, at de ikke følte sig mindre ensomme i hverdagen.

DELTAGERBESKRIVELSE

Gennemsnitsalder: 83 år.

Køn: 67 pct. kvinder og 33 pct. mænd.

Andel af borgere, der er demensramte: 45 pct.

Boligtype: 38 pct. i hus, 33 pct. i lejlighed, 24 pct. i beskyttet bolig og 5 pct. i andet.

Civilstand: 9 pct. gift, 55 pct. enke/enkemand, 5 pct. samlevende, 23 pct. enlige, 9 pct. separeret eller fraskilt

Antal borgere opstartet i projektet: 17

7. Organisatorisk forankring

Projektet var forankret i forvaltningen Social og Sundhed i Favrskov Kommune. Projektet blev drevet af to projektledere. Den ene med ansvar for samskabelsesprocessen og kontakten til de frivillige organisationer samt medarbejderne fra hjemmeplejen, den anden med ansvar for den administrative del af projektet, hvilket bl.a. indebar afrapportering, budget, registrering af kørsel for frivillige samt udbetaling af løn. Projektet var organiseret med en styregruppe, en projektgruppe og fire lokale arbejdsgrupper. Styregruppen bestod af kommunens ældrechef, sundhedschef, projektets to projektledere, repræsentanter fra Røde Kors og Ældre Sagen samt interne samarbejdspartnere i form af distriktschefer fra hjemmeplejen og lederen af trænings- og aktivitetsafdelingen. Projektgruppen bestod af projektlederne, distriktschefer fra hjemmeplejen og aktivitetsledere. Arbejdsgrupperne var fordelt på fire lokalområder. De lokale arbejdsgrupper bestod af medarbejderrepræsentanter fra hjemmeplejen, gruppeledere fra hjemmeplejen, aktivitetsmedarbejdere samt frivillige repræsentanter. De interne samarbejdspartnere fortalte, at det var en fordel, at arbejdsgrupperne havde lokalt kendskab samt en interesse i lokalområdet. Efter projektperioden skal indsatsen fortsætte. Der blev lavet en skriftlig plan for det fremtidige arbejde og de lokale arbejdsgrupper vil bestå – dog uden gruppeledere. De lokale koordinators fortsætter som ensomhedskoordinatorer, og det første år vil der være en koordinerende gruppe og en tovholder.

8. Samarbejde med frivillige aktører

Favrskov Kommune samarbejdede med forskellige frivillige foreninger, herunder Røde Kors og Ældre Sagen. Derudover var der samarbejde med frivillige aktører fra kirker, pensionistforeninger m.fl. Samarbejdet mellem kommunen og de frivillige aktører var beskrevet i en partnerskabsaftale, der var blevet udarbejdet i forbindelse med de afholdte samskabelsesworkshops. I partnerskabsaftalen stod kommunens og de frivillige aktørers arbejds gange og roller beskrevet. De frivillige foreninger havde rekrutteret frivillige til projektet. Der var et samarbejde mellem besøgsledere i Røde Kors og Ældre Sagen om at rekruttere frivillige. Den ene projektleder beskrev, at samarbejdet med de frivillige aktører var godt, og at det var vigtigt for samarbejdet, at de kommunale medarbejdere og frivillige aktører byggede idéerne op sammen og løste opgaverne i fællesskab. De frivillige repræsentanter oplevede ligeledes samarbejdet som udbytterigt. De frivillige repræsentanter fortalte, at der rent organisatorisk kom meget læring ud af projektet. En repræsentant fortalte eksempelvis: *"Vi har udarbejdet nogle gode arbejdsmetoder til fremadrettet at kunne imødekomme folk, der har ensomhedsproblematikker"*.

CASEBESKRIVELSE

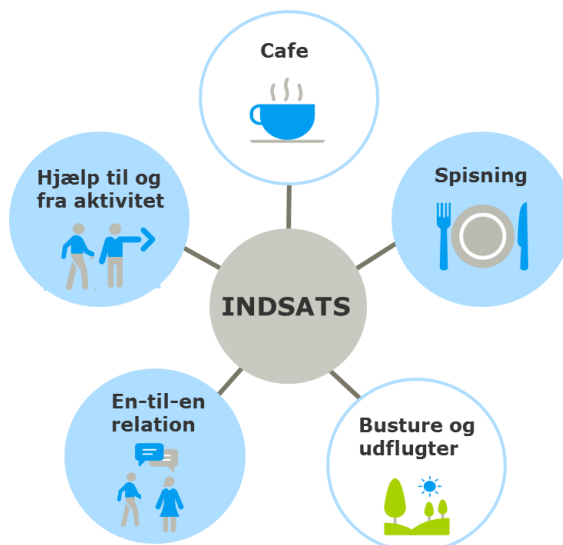
JEG FØLER MIG IKKE ALENE

2. GREVE KOMMUNE

1. Introduktion

Figuren nedenfor viser, hvilke aktivitetstilbud borgerne i Greve Kommune deltog i. Af figuren fremgår det, at borgerne deltog i tre aktivitetstilbud: *Spisning*, *en-til-en-relation* samt *hjælp til og fra aktivitet*.

Figur 2-1: Typer af borgerrettede aktivitetstilbud

2. Om projektet

Formålet med projektet "Jeg føler mig ikke alene" var, at borgere i målgruppen skulle støttes i at etablere relationer til andre gennem et samarbejde med frivillige i civilsamfundet. Desuden havde Greve Kommune fokuseret på at forbedre kompetencer, arbejdsgange og systematikker i forbindelse med opsporing af ensomhed. I samarbejde med Frivilligcenteret og Ældre Sagen havde kommunen etableret spiseaktiviteten *fællesspisning*, hvor frivillige spiseværter afviklede spisekomsammener.

3. Kompetenceudvikling og implementering

Kompetenceudvikling

Alle medarbejdere i hjemmeplejen deltog i kompetenceudvikling. Kompetenceudviklingen blev afviklet i mindre grupper på tværs af hjemmeplejegrupper og afholdt af eksterne konsulenter. Ved undervisningsgangen blev medarbejderne undervist i, hvad ensomhed var, og hvilke symptomer der var karakteristiske for ensomhed samt opsporing og henvisninger af borgere i målgruppen. Undervisningen blev undervejs justeret henimod større aktivering af deltagerne, da det blev erfaret, at gruppearbejde og aktiv deltagelse sikrede et bedre læringsudbytte. Derudover modtog ambassadører en ekstra dags undervisning. Medarbejderne fortalte, at undervisningen gav dem nyttig viden om, hvad ensomhed var og problemstillingens alvor. Derudover fremhævede medarbejderne, at undervisningen bidrog til at sikre et fokus på ensomhed i

KOMPETENCEUDVIKLING

Antal medarbejdere, som deltog: ca. 200.

Medarbejdergrupper, som deltog: Medarbejdere fra hjemmeplejen, sygeplejersker og gruppeledere.

Varighed pr. medarbejder: Ca. seks timer.

den daglige drift. Læringen fra kompetenceudviklingen blev fastholdt gennem brug af talekort, introprogram og daglige tavlemøder. Derudover påpegede projektlederen, at ambassadørerne var en vigtig ressource i at fastholde den daglige sparring om ensomhed.

Implementering

En central drivkraft i implementeringen af indsatsen var, at ensomhed blev indlagt i tavlemøderne og dermed som et fast punkt på dagsordenen. Konkret havde denne prioritering medført, at projektets fokus blev understøttet i den daglige drift. En barriere i implementeringen af indsatsen havde været at sikre, at ensomhed udgjorde et prioriteret punkt ved tavlemøderne. Det nævntes blandt andet, at ambassadørerne til tider måtte kæmpe for, at mødefacilitatorerne på tavlemøderne tillagde den samme mængde tid til ensomhed som til de øvrige emner på dagsordenen. Det fremhævedes endvidere, at rollen som ambassadør krævede mere tid end forventet. Omvendt understregede ambassadørerne, at det ikke var et problem at få frigivet ekstra tid fra ledelsen ved behov. Rekruttering af frivillige ved projektperiodens start blev ligeledes fremhævet som en barriere i implementeringen af indsatsen. I starten var det eksempelvis en udfordring at rekruttere frivillige til borgere, som ønskede en besøgsven. Denne udfordring blev sidenhen løst gennem etableringen af spiseaktiviteten.

4. Arbejdsgange

Her vil arbejdsgangene ift. opsporing, henvisning til aktivitetstilbud og selve aktivitetstilbuddene blive beskrevet. Hvis der er iværksat en opfølgende indsats, vil denne også blive beskrevet.

Opsporing

Medarbejderne i hjemmeplejen havde ansvaret for at opspore borgere, som oplevede ensomhed, gennem en kvalitativ afdækning af borgerens situation. Herudfra triagerede medarbejderne borgeren i systemet "Tidlig Opsporing". Borgerens indplacering i "Tidlig Opsporing" udgjorde omdrejningspunktet for samtalen om borgeren ved tavlemøderne. I forbindelse med projektet blev der udarbejdet talekort til medarbejdere, som ønskede hjælp til at påbegynde en dialog med borgere om ensomhed. Derudover kunne medarbejderne sparre med ambassadørerne, hvis de oplevede tvivl ift. opsporingsarbejdet.

Henvisning til aktivitetstilbud

Hvis en borger blev vurderet ensom og ønskede at indgå i indsatsen, præsenterede kontaktpersonen borgeren for en række relevante aktivitetstilbud. Der blev udarbejdet en pjece over eksisterende tilbud i kommunen. Kontaktpersonen tilmeldte herefter borgeren til en aktivitet ved at tage kontakt til Frivilligcenteret pr. telefon eller e-mail. Medarbejderne i hjemmeplejen forsøgte at motivere borgerne til at deltage i aktivitetstilbud ved at fremhæve værdien i indsatsen og nedbryde evt. deltagelsesbarrierer. Fx ved at understrege, at arrangementerne ikke krævede egenbetaling, og at borgeren kunne blive kørt til og fra aktiviteten.

Aktivitetstilbud målrettet at afhjælpe ensomhed

Ifølge de kommunale og frivillige aktører ville de fleste borgere oprindeligt gerne have en besøgsven. Grundet mangel på besøgsvenner valgte kommunen at etablere spisekomsammener, så borgerne kunne være "besøgsvenner for hinanden". Fællesmiddagene blev afholdt ved frokosttid på lokale caféer og restauranter. Deltagerne blev inviteret til otte frokoster i alt. Frivillige spiseværter stod for det praktiske i forbindelse med aktiviteten og var til stede ved afholdelse. Mad og taxakørsel til og fra aktiviteten var gratis. Oprindeligt skulle borgerne have tilknyttet en frivillig følgeven, som kunne følge vedkommende til og fra fællesspisningen. Det var imidlertid ikke muligt grundet for få frivillige. I stedet blev borgerne kørt til fællesspisning i taxa, hvor de frivillige spiseværter stod klar til at tage imod dem ved parkeringspladsen. Spisearrangementet var forbundet med en høj grad af fleksibilitet, da borgeren kunne melde sig til og fra løbende. Derudover

var borgerne ikke i samme grad afhængige af relationen til den enkelte frivillige (som ved en besøgsvæn-ordning), idet arrangementet var bygget op omkring samvær med andre ældre.

Opfølgning

Kontaktpersonerne evaluerede aktivitetens udbytte for borgeren tre måneder efter, at aktiviteten var igangsat. Derudover fulgte medarbejderne løbende op med borgerne, når de havde været afsted til fællesspisning.

5. Målgruppen

Projektets målgruppe udgjorde borgere, som oplevede ensomhed, ønskede at indgå i indsatsen og modtog minimum to timers hjemmehjælp ugentligt. Ved projektperiodens start udgjorde målgruppen hjemmeboende borgere, som modtog varig og daglig hjemmehjælp. Målgruppen blev dog ændret for at inkludere flere borgere i projektet.

DELTAGERBESKRIVELSE

Gennemsnitsalder: 78 år.

Køn: 66 pct. kvinder og 34 pct. mænd.

Andel af borgere, der er demensramte: 37 pct.

Boligtype: 33 pct. i hus, 53 pct. i lejlighed, 9 pct. i beskyttet bolig, 5 pct. i andet.

Civilstand: 17 pct. gift, 55 pct. enke/enkemand, 21 pct. enlig, 7 pct. separeret eller fraskilt, 0 pct. samlevende eller havde en kæreste, men boede alene.

Antal borgere opstartet i projektet: 52

6. Hvilken værdi gav indsatsen borgerne?

Borgerne gav udtryk for, at fællesspisning var en god mulighed for at komme ud og møde andre mennesker. De fortalte, at de nød samværet til fællesspisning, ligesom de var glade for at komme ud og foretage sig noget. En borger udtrykte fx: *Det er rigtig hyggeligt at være til fællesspisning. På holdet er der rigtig meget snak, grin og pjat, hvor vi virkelig kommer hinanden ved*. Det blev påpeget som en væsentlig motivationsfaktor for borgerne, at der var gratis transport til og fra arrangementet. Flere af borgerne var gangbesværede og kunne have svært ved at tage offentlig transport. De kommunale og frivillige aktører var ligeledes positive over for indsatsen. De oplevede, at borgerne hyggede sig til fællesspisning, og at *de levede højt på det længe efter*.

7. Organisatorisk forankring

Projektet var forankret i Center for Sundhed og Pleje i Greve Kommune og blev drevet af kommunens projektleder. I projektet var der nedsat en styregruppe og tre arbejdsgrupper. Styregruppen bestod af projektlederen, formanden for Ældre Sagen i Greve Kommune, lederen af Frivilligcentret, fire hjemmeplejegruppeledere (to offentlige og to private) samt sundhedschefen. På møderne drøftede de projektets overordnede tilrettelæggelse og forankring. Grupperne bestod af henholdsvis ambassadører fra hjemmeplejen og frivillige aktører. Arbejdsgruppernes opgave var at udvikle og understøtte projektets arbejdsgange. I hjemmeplejeenhederne var der udpeget en række ambassadører, hvis opgave var at sikre fokus på ensomhed i den daglige drift (fx på tavlemøder). Der var udpeget to ambassadører i hver hjemmeplejegruppe. Ambassadørerne blev udvalgt af hjemmeplejelederne på baggrund af medarbejdernes motivation for indsatsen. Efter projektperioden skal indsatsen fortsætte. Der er udarbejdet en plan for forankring af indsatsen, hvor de frivillige og ambassadørerne fortsat skal indgå som centrale aktører. Dog vil der muligvis blive indført egenbetaling i forbindelse med spiseaktiviteten.

8. Samarbejde med frivillige aktører

Greve Kommune samarbejdede med Ældre Sagen og Frivilligcentret. De frivillige blev rekrutteret fra Ældre Sagen og fra en selvstyrende netværksgruppe, organiseret under Frivilligcentret og Selvhjælp Greve. Gruppen består af 110 frivillige, der mødes ugentligt. De frivillige gav udtryk for, at der var stor gejst omkring projektet. Det var ifølge lederen af Frivilligcentret heller ikke et problem at rekruttere frivillige til spiseaktiviteten. Derudover oplevede både kommunen og de frivillige aktører generelt et godt samarbejde med udgangspunkt i en udarbejdet samarbejdsmodel.

CASEBESKRIVELSE

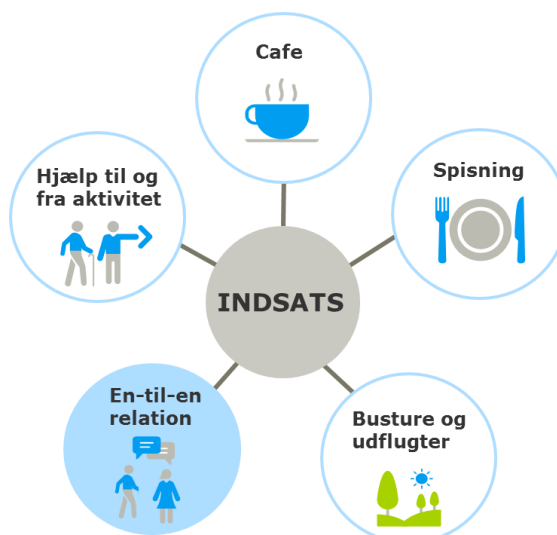
SAMMEN BEKÆMPEM VI ENSOMHED

3. HOLSTEBRO KOMMUNE

1. Introduktion

Figuren nedenfor viser, hvilke aktivitetstilbud borgerne i Holstebro Kommune deltog i. Af figuren fremgår det, at borgerne deltog i *en-til-en-relation*.

Figur 3-1: Typer af borgerrettede aktivitetstilbud

2. Om projektet

Projektet "Sammen bekæmper vi ensomhed" i Holstebro Kommune havde fokus på at forbedre kompetencer og systematikker i arbejdet mod ensomhed samt at forbedre koordinationen mellem interne samarbejdspartnere og frivillige aktører. Projektet udviklede en samarbejdsmodel, som havde til hensigt at styrke samarbejdet mellem kommunen og Kultur & Frivillighuset, som var projektets samarbejdspartner. Derudover blev der gennemført kompetenceudvikling af medarbejdere, som klædte dem på til at opspore borgere i målgruppen samt motiverede borgerne til at deltage i en aktivitet.

3. Kompetenceudvikling og implementering

Kompetenceudvikling

Kompetenceudviklingen blev afholdt for SOSU-hjælpere, SOSU-assistenter, fysioterapeuter, træningsterapeuter og sygeplejersker. Undervisningen blev afholdt af eksterne konsulenter og blev udviklet i samarbejde med arbejdsgruppen. Af de 210 medarbejdere modtog 66 personer ekstra undervisning og blev uddannet som ambassadører. Medarbejderne fra hjemmeplejen fortalte, at undervisningen gav dem nyttig viden om, hvordan de kunne tale med borgeren om ensomhed og gode redskaber til at opspore ensomhed. En af medarbejderne fra hjemmeplejen udtalte fx: "Vi lærte om, hvordan du stiller spørgsmålet uden at spørge: Er du ensom?". Derudover blev der udarbejdet en mappe med de vigtigste redskaber og teknikker fra undervisningen, som var tilgængelig i hvert distrikts personalestue. Mappen fungerede både som et opslagsværk for medarbejderne og som en påmindelse om projektet.

KOMPETENCEUDVIKLING

Antal medarbejdere, som deltog: 210.

Medarbejdergrupper, som deltog: SOSU-hjælpere, SOSU-assistenter, fysioterapeuter og træningsterapeuter.

Varighed pr. medarbejder: I gennemsnit ni timer.

Implementering

En central drivkraft i implementeringen af indsatsen var projektlederens synlighed. Projektlederen var tilstede ved alle undervisningsgange og deltog på teammøder i hjemmeplejen. En anden drivkraft var ledelsesopbakningen til projektet. Det kom bl.a. til udtryk ved, at sundhedschefen var en del af styregruppen, og at det blev prioriteret at kompetenceudvikle en stor del af medarbejderne. Slutteligt blev kommunens samarbejde med de frivillige aktører italesat som en drivkraft i forbindelse med implementeringen af indsatsen.

En barriere i implementeringen af indsatsen var ifølge medarbejderne i hjemmeplejen, at de ikke fik tildelt ekstra tid til at arbejde med de nye arbejds gange. Medarbejderne fortalte, at de var vant til, at der var sat et vist minuttal af til alle deres opgaver, og at de i forvejen oplevede at have travlt. Derudover efterspurgte nogle af medarbejderne i hjemmeplejen mere information om, hvordan opsporingsarbejdet gik, for at skabe opmærksomhed på projektet og synliggøre progression. Endelig beskrev medarbejderne, at de syntes, målgruppen i projektet var for snæver, da der var mange borgere uden for målgruppen, som oplevede ensomhed. Efter projektperioden vil Holstebro Kommune derfor udvide målgruppen, så alle borgere, der modtager hjemmehjælp, kan blive en del af indsatsen.

4. Arbejdsgange

I det følgende beskrives arbejdsgangene ift. opsporing, henvisning til aktivitetstilbud samt selve aktivitetstilbuddene. Hvis der er iværksat en opfølgende indsats, vil denne også blive beskrevet.

Opsporing

I Holstebro Kommune havde medarbejderne i hjemmeplejen ansvaret for at opspore borgere, der oplevede ensomhed. Medarbejderne havde til opgave at afdække, hvilke ønsker, behov og begrænsninger de opsporede borgere havde. Andre medarbejdergrupper kunne ligeledes opspore borgere og tage kontakt til hjemmeplejen. Medarbejderne anvendte deres eget opsporingsredskab, som var integreret i omsorgssystemet. Opsporingsredskabet bestod af to spørgsmål: 1) "Savner borgeren nogen at være sammen med?" og 2) "Savner borgeren aktivitet i hverdagen?". Medarbejderne besvarede spørgsmålene ud fra en faglig vurdering. Til teammøderne drøftede hjemmeplejegrupperne de enkelte borgere og spærrede med hinanden. Vurderingen af, hvorvidt en borger var ensom eller ej, byggede derfor på input fra flere medarbejdere.

Henvisning til aktivitetstilbud

Når medarbejderne i hjemmeplejen havde opsporet borgere, tog de kontakt til Kultur & Frivillighuset, som herefter havde til opgave at finde et tilbud, der matchede borgerens behov. Ved henvendelsen beskrev medarbejderen fra hjemmeplejen borgerens situation, hvorefter Kultur & Frivillighuset fandt og eventuelt kontaktede en forening, som havde et tilbud, der passede til borgeren.

Aktivitetstilbud målrettet at afhjælpe ensomhed

I Holstebro Kommune fik hovedparten af de opsporede borgere en besøgsven. Det skyldtes, at mange i målgruppen havde nedsat funktionsniveau, hvorfor de havde svært ved at deltage i aktivitetstilbud uden for eget hjem. Den store efterspørgsel på besøgsvenner resulterede i mangel på frivillige, hvilket gjorde, at nogle borgere kom på venteliste.

5. Målgruppen

Projektets målgruppe bestod af borgere, som oplevede ensomhed, ønskede at indgå i et aktivitetstilbud, og som modtog minimum to timers hjemmehjælp ugentligt. Timetallet for hjemmehjælp var oprindeligt fem timer, men blev sat ned for at udvide målgruppen.

Målgruppen viste sig at have flere somatiske problematikker og funktionsnedsættelser end forventet. Mange af borgerne havde fx fysiske funktionsnedsættelser og udtrættedes hurtigt. Dette gjorde det sværere at finde aktivitetstilbud til borgerne og betød, at de fleste borgere fik et en-til-en-tilbud i eget hjem.

6. Hvilken værdi gav indsatsen borgerne?

Flere borgere fortalte, at de var glade for indsatsen. De beskrev, at indsatsen betød meget for deres glæde og humør. En borger fortalte eksempelvis: *"Jeg får noget fra omverdenen.*

Min besøgsven er altid i godt humør, det smitter". Medarbejderne i hjemmeplejen fortalte ligeledes, at borgerne var positive over for indsatsen, og at det øgede borgernes livskvalitet og gav dem noget at se frem til. En medarbejder fra hjemmeplejen fortalte, at hun kunne mærke på borgerne, når de havde haft besøg af deres besøgsven, fordi deres humør var løftet, og de var glade end sædvanligt. Nogle borgere valgte imidlertid at takke nej til et aktivitetstilbud. Årsagen hertil var ofte, at borgeren ikke havde overskud til at deltage samt lang transporttid.

7. Organisatorisk forankring

Projektet var forankret i forvaltningen Social, Sundhed og Arbejdsmarked i Holstebro Kommune og blev drevet af en projektleder. Fra begyndelsen bestod projektet af en styregruppe og en arbejdsgruppe. Styregruppen bestod af interne og eksterne samarbejdspartnere, herunder sundhedschefen i Holstebro Kommune, lederen af Kultur & Frivillighuset, centerlederen for 'hjemmepleje og hjemmesygepleje', centerlederen for 'træning' samt teamlederen fra hjemmeplejen, som også deltog i arbejdsgruppen. Arbejdsgruppen bestod af medarbejdere fra hvert hjemmeplejedistrikt, fysioterapeuter, træningsterapeuter, visitatorer, en teamleder fra hjemmeplejen, projektlederen og frivillige repræsentanter. Arbejdsgruppen mødtes ofte i udviklingsfasen, men herefter blev den lukket ned, idet der ikke var et fortsat behov for denne.

Efter projektperioden vil kommunen fortsætte indsatsen med fokus på ensomhed blandt hjemmeplejemodtagere. Det fremtidige fokus bliver kortlagt efter projektets afslutning.

8. Samarbejde med frivillige aktører

Holstebro Kommune samarbejdede med Kultur & Frivillighuset. I projektet fungerede Kultur & Frivillighuset som bindeled mellem hjemmeplejen, som opsporede borgere, og de frivillige foreninger. I forbindelse med projektet deltog 85 ulønnede frivillige og to lønnede frivillige medarbejdere i kompetenceudvikling. Kommunen havde et godt samarbejde med Kultur & Frivillighuset, og i forbindelse med projektet var der udarbejdet en samarbejdsaftale omhandlende kommunens samarbejde med de frivillige foreninger samt Kultur & Frivillighuset.

De frivillige organisationer stod for rekrutteringen af frivillige. De frivillige repræsentanter fortalte imidlertid, at det var vanskeligt at rekruttere besøgsvenner, eftersom mange frivillige ikke ønskede at føle sig forpligtet af deres frivillige arbejde. Projektlederen udtrykte hertil: *"Det er super ærgerligt, når hjemmeplejen finder en borger, som så kommer på venteliste"*. De frivillige repræsentanter fra Kultur & Frivillighuset fortalte, at der skulle fokus på at gøre det attraktivt at være besøgsven for et ældre menneske for at kunne tiltrække flere frivillige besøgsvenner. De frivillige repræsentanter fra Kultur & Frivillighuset fortalte i øvrigt, at ensomhed afskrækkede flere foreninger i starten. Derfor afholdt de møder og ringede til foreningerne for at tale om målgruppen. Det resulterede i, at foreningerne fandt ud af, at borgere, som oplevede ensomhed, også kunne være en del af deres målgruppe.

DELTAGERBESKRIVELSE

Gennemsnitsalder: 81 år.

Køn: 69 pct. kvinder og 31 pct. mænd.

Andel af borgere, der var demensramte: 27 pct.

Boligtype: 31 pct. i hus, 47 pct. i lejlighed, 13 pct. i beskyttet bolig, 9 pct. i andet.

Civilstand: 13 pct. gift, 62 pct. enke/enkemand, 16 pct. enlig, 11 pct. separeret eller fraskilt, 0 pct. samlevende eller havde en kæreste, men boede alene.

Antal borgere opstartet i projektet: 42

CASEBESKRIVELSE

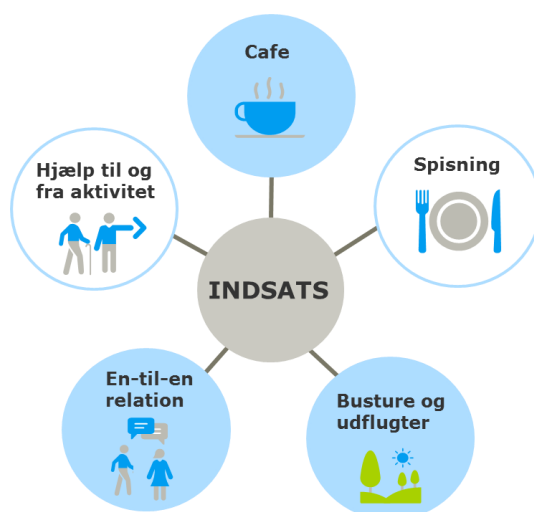
TIGERSPRING IND I NYE VENSKABER

4. KØBENHAVNS KOMMUNE

1. Introduktion

Figuren nedenfor viser, hvilke aktivitetstilbud borgerne i Københavns Kommune deltog i. Af figuren fremgår det, at borgerne deltog i tre aktivitetstilbud: *Café*, *en-til-en-relation* samt *busture og udflugter*.

Figur 4-1: Typer af borgerrettede aktivitetstilbud

2. Om projektet

I projektet "Tigerspring ind i nye venskaber" i Københavns Kommune var fokus på at forbedre kompetencer og systematikker i arbejdet med ensomhed samt at motivere borgere til at deltage i et aktivitetstilbud. Gennem projektet arbejdede kommunen med kapacitetsopbygning blandt medarbejdere for at sikre, at medarbejderne havde de nødvendige kompetencer til at opspore ensomhed og motivere borgerne til at deltage i et aktivitetstilbud. I forlængelse heraf havde kommunen fokus på at implementere nye systematiske arbejdsgange for at styrke projektets levedygtighed i praksis.

3. Kompetenceudvikling og implementering

Kompetenceudvikling

Alle medarbejdere i hjemmeplejen modtog kompetenceudvikling. Kompetenceudviklingen forløb over en dag og blev gennemført af eksterne konsulenter. Ved kursusgangen blev medarbejderne undervist i ensomhed og dennes udtryksformer samt den motiverende samtale. Hjemmeplejens medarbejdere blev desuden oplært i brugen af et screeningsværktøj af projektlederen. Kommunens ensomhedsambassadører blev tilbudt yderligere undervisning i ensomhed samt et "studiebesøg" hos forskellige aktivitetstilbud for at opbygge viden om de forskellige tilbud i kommunen. Medarbejderne fra hjemmeplejen og ensomhedsambassadørerne udtrykte, at undervisningen gav dem nye perspektiver på, hvad ensomhed var, samt hvordan følelsen kunne komme til udtryk. Samtidig affødte det en større opmærksomhed på borgerens trivsel.

KOMPETENCEUDVIKLING

Antal medarbejdere, som deltog: Ca. 300.

Medarbejdergrupper, som deltog: Medarbejdere i hjemmeplejen, sygeplejersker og trænings-terapeuter.

Varighed (gns. pr. medarb.): Ca. 12 timer.

Implementering

En central drivkraft i implementeringen af indsatsen var, at projektlederen dagligt var til stede på hjemmeplejens centrale lokationer, hvor projektlederen dels fik en indsigt i medarbejdernes arbejdsgange, dels kunne medvirke til at understøtte et fokus på projektet i driften. En anden drivkraft i implementeringen af indsatsen var et bredt samarbejde mellem både kommunale og frivillige aktører. Samarbejdet med de frivillige aktører blev etableret gennem et eksisterende netværk - *Samarbejdsforum på Amager*. Dertil havde projektlederen og medarbejderne etableret en bred vifte af løse samarbejdsrelationer med frivillige aktører. Den brede involvering sikrede kendskab til mange forskellige aktivitetstilbud, hvilket styrkede medarbejdernes muligheder for at hjælpe borgerne ud i en meningsfuld aktivitet. En barriere i implementeringen af indsatsen var at fastholde fokus på ensomhedsproblematikken og prioritering af screening af borgerne i en travl hverdag. Ifølge ensomhedsambassadørerne havde de begrænset tid til at varetage samtaler med borgerne. Ifølge projektlederen og flere interne samarbejdspartnere havde ensomhedsambassadørerne og de øvrige medarbejdere ikke tilstrækkelig ledelsesmæssig opbakning fra deres gruppeledere til at sikre et fokus på projektet i praksis.

4. Arbejdsgange

Her vil arbejdsgangene ift. opsporing, henvisning til aktivitetstilbud og selve aktivitetstilbuddene blive beskrevet. Hvis der er iværksat en opfølgende indsats, vil denne også blive beskrevet.

Opsporing

Medarbejderne i hjemmeplejen havde ansvaret for at opspore borgere, som vurderedes at være ensomme. Hjemmeplejen gennemførte screeningen ved at vurdere, hvorvidt borgeren var i risiko for at opleve ensomhed samt borgernes deltagelsesgrad i aktivitetstilbud. Hvis medarbejderen opsporede borgeren som ensom, tog vedkommende kontakt til en af ensomhedsambassadørerne i sin gruppe. Ensomhedsambassadørerne foretog herefter en indgående screening gennem et kort interview med borgeren og vurderede herefter borgerens behov og ønsker.

Henvisning til aktivitetstilbud

Efter afdækning af borgerens præferencer præsenterede ensomhedsambassadøren borgeren for en række kommunale og frivillige aktivitetstilbud. Hvis borgeren ønskede at deltage i et frivilligt aktivitetstilbud, tog borgeren eller ensomhedsambassadøren kontakt til organisationen/tilbuddet. Hvis borgeren ønskede at deltage i et kommunalt tilbud, sendte ensomhedsambassadøren en anmodning til visitationen. Medarbejderne i hjemmeplejen havde mulighed for at anvende klippekortsordningen til fx at tage med borgeren hen og besøge en aktivitet.

Aktivitetstilbud

Udgangspunktet for projektet var at hjælpe borgere i målgruppen ind i eksisterende aktivitetstilbud. Det var især tilbuddene *Elderlearn* og *Fortæl for Livet*, som borgerne blev rekrutteret til. *Elderlearn* var en indsats, der bekæmpede ensomhed ved at matche en borger med en sprogstuderende, der skulle lære dansk. I *Fortæl for Livet* mødtes borgerne i mindre grupper og fortalte om deres liv. Tilbuddene viste sig at matche målgruppens behov, idet der var fokus på relationsdannelse i mindre grupper. Derudover var begge tilbud gratis, og borgeren forpligtede sig kun til at deltage i en kortere periode. Desuden foregik *Elderlearn* i borgerens eget hjem, hvilket mange borgere efterspurgte. I forbindelse med projektet blev der udviklet to indsatser, der havde til hensigt at øge borgernes kendskab til eksisterende aktivitetstilbud på Amager. Den ene indsats var en *bustur*, hvor borgerne blev kørt rundt til forskellige lokale tilbud. Den anden indsats var en *markedsdag*, hvor forskellige tilbud/organisationer samledes og præsenterede deres respektive aktiviteter. Både markedsdagen og busturen var tilbagevendende indsatser - markedsdagen blev afholdt en gang årligt, mens busturen blev tilbudt to gange om året til borgerne.

5. Målgruppen

Projektets målgruppe udgjorde borgere over 65 år, som oplevede ensomhed, ønskede at indgå i et tilbud og som modtog mere end fire timers hjemmehjælp ugentligt. Timetallet for hjemmehjælp var oprindeligt 10-12 timer, men blev sat ned, da målgruppen ellers blev for lille.

6. Hvilken værdi gav indsatsen borgerne?

Borgerne oplevede, at en besøgsven eller at deltage i en samtalegruppe var rart og hyggeligt. De udtrykte bl.a., at det var dejligt at kunne dele livshistorier med nogen, og fandt det interessant at høre andres historier og livsfortællinger. En borger nævnte fx: *"Det er sådan en glæde at kunne dele historier. Sidst talte vi om vores familier. Det er så rart at få talt med nogen"*. Medarbejderne og projektlederen udtrykte ligeledes, at indsatsen var værdifuld for borgerne. En medarbejder fortalte bl.a., at hun oplevede, at borgerne begyndte at åbne mere op og tro mere på dem selv. Derudover oplevede de, at aktiviteterne gav borgerne noget at se frem til og gjorde deres humør bedre.

7. Organisatorisk forankring

Projektet var organiseret med en projektleder, en styregruppe, en arbejdsgruppe og et ensomhedsnetværk. Projektledelsen var forankret centralt i hjemmeplejen (lokalområde Amager), hvor projektlederen i samarbejde med en projektmedarbejder havde ansvaret for den daglige projektledelse og projektets fremdrift. Styregruppen bestod af en hjemmeplejeleder, en lokalområdechef, en leder af daghøjskolen Peder Lykke (den frivillige samarbejdspartner) samt projektlederen. Arbejdsgruppen bestod af en ergoterapeut, projektlederen, den økonomiansvarlige, en udviklingssygeplejerske, en forebyggende sygeplejerske og en udviklingskonsulent fra lokalområdekontoret. Ensomhedsnetværket bestod af 15 ensomhedsambassadører fra de syv hjemmeplejegrupper i lokalområdet og havde til formål at sætte ensomhed på dagsordenen i hjemmeplejen. Ensomhedsambassadørerne var alle uddannede SOSU-medarbejdere og havde selv meldt sig som ambassadør. Derudover bestod netværket af projektlederen, en forebyggende sygeplejerske, en pårørendevejleder og to sygeplejersker. Projektlederen satte dagsordenen og var tovholder i netværket. Efter projektperioden vil projektet fortsætte. Arbejdsgangene i forbindelse med opsporing og henvisning af borgere til indsatsen vil dog ændre sig. Konkret vil medarbejderne blive ansvarlige for både at opspore og screene borgere i målgruppen, men kan fortsat spare med ambassadørerne. Derudover vil alle medarbejdere i hjemmeplejen kunne afdække borgerens behov og interesser samt henvise til et relevant aktivitetstilbud. Slutteligt vil kommunens nuværende screeningsværktøj erstattes med et nyt redskab, der er funderet i UCLA-3.

8. Samarbejde med frivillige aktører

I projektets opstartsfasen havde Københavns Kommune én frivillig samarbejdspartner - Daghøjskolen på Peder Lykke Centret, som var et tilbud til ældre. Det var tanken, at de frivillige fra daghøjskolen skulle introducere borgere i projektet for aktivitetstilbud på daghøjskolen. Samarbejdet mellem kommunen og Daghøjskolen på Peder Lykke Centret blev dog aldrig relevant for målgruppen, da det viste sig, at borgernes behov og interesser ikke var overensstemmende med aktiviteterne på daghøjskolen. Derfor inkluderede projektet siden alle de aktivitetstilbud, der var for ældre borgere på Amager. Kommunen endte derfor med at have løse samarbejdsrelationer med cirka 25 forskellige aktivitetstilbud. Der var ikke indgået en samarbejdsaftale med disse aktivitetstilbud. Projektlederen fortalte, at de frivillige aktører var meget engagerede, opøgende og havde stået for at formidle viden om deres aktiviteter direkte til medarbejderne.

MÅLGRUPPEBESKRIVELSE

Gennemsnitsalder: 81 år.

Køn: 65 pct. kvinder og 35 pct. mænd.

Andel af borgere, der var demensramte: 26 pct.

Boligtype: 14 pct. i hus, 54 pct. i lejlighed, 23 pct. i beskyttet bolig, 9 pct. i andet.

Civilstand: 9 pct. gift, 39 pct. enke/enkemand, 27 pct. enlig, 12 pct. separeret eller fraskilt, 0 pct. samlevende eller havde en kæreste, men boede alene.

Antal borgere opstartet i projektet: 70

CASEBESKRIVELSE

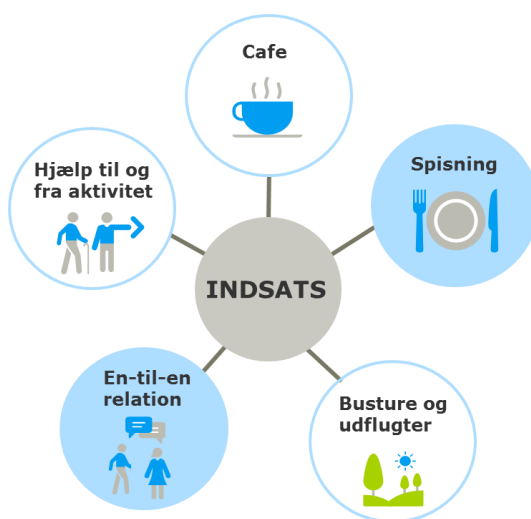
SENIORNET – NÅR MAD OG MENNESKER MØDES

5. LOLLAND OG GULDBORGSUND KOMMUNE

1. Introduktion

Figuren nedenfor viser, hvilke aktivitetstilbud borgerne i Lolland og Guldborgsund Kommune deltog i. Af figuren fremgår det, at borgerne deltog i to aktivitetstilbud: *Spisning* og *en-til-en-relation*.

Figur 5-1: Typer af borgerrettede aktivitetstilbud

2. Om projektet

Projektet "Når mad og mennesker mødes" blev etableret i et samarbejde mellem Lolland og Guldborgsund Kommune. Fokus i projektet var at skabe relationer mellem ældre borgere ved at tilbyde forskellige forløb med fokus på "det gode måltid".

3. Kompetenceudvikling og implementering

Kompetenceudvikling

Medarbejdere i hjemmeplejen deltog i kompetenceudvikling. Ved projektperiodens start bestod kompetenceudviklingen af et todages kursus, som blev gennemført af eksterne konsulenter. I sommeren 2017 ændrede formatet sig imidlertid, da kommunen oplevede et ressourcepres som følge af en privat hjemmeplejeleverandørs konkurs og ikke havde mulighed for at trække medarbejdere ud af driften til et todages kursus. Konceptet for kompetenceudviklingen blev derfor ændret i september 2018 til et to timers intensivt undervisningsforløb. Undervisningen blev afholdt i de enkelte hjemmeplejegrupper og gennemført af en ekstern underviser. Konkret bestod kurset af gruppearbejde og praksisnære cases vedrørende ensomhed. Projektlederen udtrykte, at kompetenceudviklingen affødte en generel opmærksomhed på ensomhed i kommunen. Medarbejderne fremhævede i tråd med dette, at undervisningen gav dem nyttig viden om, hvad symptomerne på ensomhed var, samt hvilke samtaleteknikker de kunne anvende i opsporingsarbejdet. Frivillige i Dansk Folkehjælp modtog ligeledes kompetenceudvikling. De deltog i kurser med fokus på 'det gode måltid' samt et kursus vedrørende den relationskabende dialog. På kurserne tilegnede de frivillige sig viden om tilberedning, anretning og facilitering af det gode måltid samt samtaleteknik og ensomhed. De frivillige udtrykte, at kurserne

KOMPETENCEUDVIKLING

Antal medarbejdere, som deltog: 338.

Medarbejdergrupper, som deltog: SOSU-medarbejdere.

Varighed pr. medarbejder: En mindre gruppe medarbejdere deltog i et todages kursus, mens de resterende medarbejdere deltog i to timer.

frivillige i Dansk Folkehjælp modtog ligeledes kompetenceudvikling. De deltog i kurser med fokus på 'det gode måltid' samt et kursus vedrørende den relationskabende dialog. På kurserne tilegnede de frivillige sig viden om tilberedning, anretning og facilitering af det gode måltid samt samtaleteknik og ensomhed. De frivillige udtrykte, at kurserne

gav dem nyttig viden om mad og rammerne om måltidet samt betydningen af at indgå i en relationskabende dialog.

Implementering

En central drivkraft i implementeringen af indsatsen var de frivilliges motivation for projektet. De frivillige blev beskrevet som engagerede og stabile og som aktører, der brændte for at gøre en forskel for målgruppen. Hertil blev kompetenceudviklingen af de frivillige også fremhævet som en central drivkraft i projektet. Det nævntes desuden som en drivkraft, at indsatsen blev tilpasset borgerne og de frivilliges ønsker og behov. Fx indførte kommunen mulighed for et indledende besøg, hvor de frivillige og borgeren mødte hinanden, inden spiseaktiviteten blev afviklet. En barriere i implementeringen af indsatsen var manglende kompetenceudvikling af medarbejderne fra sommeren 2017 til efteråret 2018. Medarbejderne var tiltænkt en central rolle i projektet, men grundet den manglende kompetenceudvikling skabte det en flaskehals i forhold til at få borgerne ud i aktiviteten. Samtidig betød den manglende kompetenceudvikling, at det var svært for medarbejderne at sikre et fokus på projektet i praksis.

4. Arbejdsgange

Her vil arbejdsgangene ift. opsporing, henvisning til aktivitetstilbud og selve aktivitetstilbuddene blive beskrevet. Hvis der er iværksat en opfølgende indsats, vil denne også blive beskrevet.

Opsporing

Medarbejderne i hjemmeplejen havde ansvaret for at opspore borgere, som vurderedes at være ensomme. Medarbejderne anvendte et spørgeskema til at afdække, hvorvidt borgeren følte sig ensom. Spørgeskemaet blev fremhævet som et virkningsfuldt hjælpemiddel til dels at screene og igangsætte en samtale om ensomhed, dels til at få indsigt i borgernes ønsker og behov. I enkelte hjemmeplejegrupper kunne medarbejderne tage kontakt til en tovholder, hvis de var i tvivl om, hvorvidt borgeren var i målgruppen for indsatsen, eller syntes, det var svært at tale med borgeren om ensomhed.

Henvisning til aktivitetstilbud

Når medarbejdere i hjemmeplejen havde opsporet en borger, rettede de henvendelse til deres teamleder, som tog kontakt til kommunens kontaktperson. Alternativt tog medarbejderne selv direkte kontakt til kontaktpersonen. Kontaktpersonen var herefter ansvarlig for at udforme en samtykkeerklæring samt henvise borgeren til aktivitetstilbuddet. Efter aftale med borgeren tog Dansk Folkehjælp kontakt til borgeren med henblik på at aftale det videre forløb. Medarbejderne i hjemmeplejen forsøgte at motivere borgerne til at deltage i aktiviteten ved at tale med dem om mulige barrierer for deltagelse. Eksempelvis følte nogle borgere, at deres hjem ikke var præsentabelt. Her hjalp medarbejderne med at rydde op i borgernes hjem, så borgerne følte sig trygge ved at invitere de frivillige og gæsten hjem.

Aktivitetstilbud målrettet at afhjælpe ensomhed

Projektet var centreret omkring en spiseaktivitet, som indebar, at to frivillige hjemmekokke besøgte og tilberedte mad til borgeren i vedkommendes eget hjem. Inden besøget kontaktede de frivillige borgeren med henblik på at aftale en dato, tidspunkt og menu for besøget. Til spiseaktiviteten medbragte hjemmekokkene råvarer, køkkenudstyr og service, hvorefter de tilberedte et måltid efter borgerens ønske, som de spiste i fællesskab. Til spiseaktiviteten blev der også inviteret en gæst. Oprindeligt var intentionen, at borgeren selv skulle invitere gæsten. Dette viste sig dog at være udfordrende, hvorfor hjemmeplejen i stedet blev ansvarlig for at finde én nærtboende ældre, som var mobil og derfor selv kunne deltage i middagen. Medarbejderne forsøgte at matche borgere med fælles interesser for at skabe en relation mellem borgerne, som kunne vare ved efter indsatsens afslutning.

5. Målgruppen

Projektets målgruppe udgjorde enlige, ældre borgere, som var modtagere af hjemmehjælp. Timetallet for hjemmehjælp var oprindeligt syv timer ugentligt, men blev undervejs i projektperioden nedjusteret, idet målgruppen blev for lille. Målgruppen bestod særligt af ældre borgere med nedsat mobilitet, som vurderedes at være i risiko for at opleve ensomhed, da den nedsatte mobilitet kunne være en barriere for deltagelse.

MÅLGRUPPEBESKRIVELSE

Gennemsnitsalder: 79 år.

Køn: 52 pct. kvinder og 48 pct. mænd.

Andel af borgere, der var demensramte: 23 pct.

Boligtype: 23 pct. i hus, 38 pct. i lejlighed, 38 pct. i beskyttet bolig.

Civilstand: 59 pct. enke/enkemand, 28 pct. enlig, 7 pct. separeret eller fraskilt, 0 pct. var gift, samlevende eller havde en kæreste, men boede alene.

Antal borgere opstartet i projektet: 22

6. Hvilken værdi gav indsatsen borgerne?

Borgerne var generelt positive og begejstrede for indsatsen. De fortalte, at det var hyggeligt at få besøg og at tale med nogen. En borger udtrykte eksempelvis: *"Jeg er rigtig glad for hjemmekokkene. De er meget søde. Jeg er meget glad for at have dem at tale med"*. Flere borgere gav desuden udtryk for, at det var betydningsfuldt for dem, at hjemmekokkene kom hjem til dem grundet deres egen nedsatte mobilitet. Derudover understregede nogle borgere, at det var vigtigt, at det var de samme frivillige, der kom på besøg hver gang, fordi det skabte tryghed for dem. De frivillige fremhævede, at indsatsen udvidede borgerens sociale netværk gennem relationsdannelse til de gæster, som deltog i spiseaktiviteten. Dog understregede de frivillige repræsentanter, at det kunne være udfordrende at skabe en varig kontakt mellem borgerne.

7. Organisatorisk forankring

Projektet var organiseret som et samarbejde mellem Lolland Kommune, Guldborgssund Kommune og Dansk Folkehjælp. Lolland Kommune var projektejere. Projektledelsen var forankret centralt i Lolland Kommune, mens Guldborgssund Kommune havde to frivillighedskoordinators tilknyttet. Der var nedsat en styregruppe, som bestod af sundheds- og omsorgschefer fra hhv. Lolland og Guldborgssund Kommune, leder af Dansk Folkehjælp, Fælleskøkkenet og projektlederen. Styregruppens deltagere ændrede sig undervejs, da der var udfordringer med manglende beslutnings-evne blandt deltagerne. Derudover blev der dannet en projektkoordineringsgruppe, som bestod af projektlederen, en projektkoordinator fra Dansk Folkehjælp samt frivillighedskoordinators fra Guldborgssund Kommune. Projektkoordineringsgruppen havde ansvar for koordination af samarbejdet og driften af projektet, herunder kompetenceudvikling og opsporing af målgruppen. Derudover var der indledningsvist mindre uformelle samarbejdsgrupper. Hjemmeplejen var koblet til projektet via kommunale kontaktpersoner. I Lolland Kommune var projektlederen kontaktperson, mens det i Guldborgssund Kommune var to frivilligkoordinators. Kontaktpersonerne havde ansvar for at formidle viden om projektet til hjemmeplejen og understøtte projektet i praksis. Derudover fungerede de som bindeled mellem hjemmeplejen og Dansk Folkehjælp. Efter projektperioden skal indsatsen fortsætte. Der er udarbejdet en aftale med Dansk Folkehjælp med henblik på den fremtidige forankring. Selve konceptet for indsatsen skal dog klarlægges.

8. Samarbejde med frivillige aktører

Lolland og Guldborgssund Kommune samarbejdede med Dansk Folkehjælp. Samarbejdet med Dansk Folkehjælp var baseret på en samarbejdsaftale. Dansk Folkehjælp havde ansvaret for at rekruttere frivillige og afvikle indsatsen. Dansk Folkehjælp rekrutterede frivillige gennem events og workshops samt via formidling af projektet (fx via foldere). I projektperioden var der stor efterspørgsel fra frivillige om at blive en del af projektet. Lederen af Dansk Folkehjælp fortalte i den forbindelse, at kompetenceudviklingen var medvirkende til at tiltrække og fastholde frivillige i projektet.

CASEBESKRIVELSE

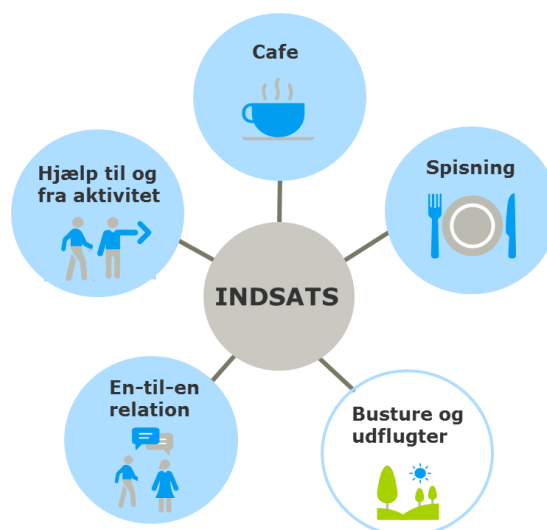
SPISEFÆLLESSKABER OG LIVSHISTORISKE CAFÉER

6. LYNGBY-TAARBÆK KOMMUNE

1. Introduktion

Figuren nedenfor viser, hvilke aktivitetstilbud borgerne i Lyngby-Taarbæk Kommune deltog i. Af figuren fremgår det, at borgerne deltog i fire aktivitetstilbud: *Café*, *spisning*, *en-til-en-relation* og *hjælp til og fra aktivitet*.

Figur 6-1: Typer af borgerrettede aktivitetstilbud

2. Om projektet

Fokus for projektet i Lyngby-Taarbæk Kommune var at matche borgere i målgruppen med aktiviteter i nærområderne. Kommunen etablerede to nye aktiviteter - en *livshistorisk café* samt et *spisefællesskab*. Derudover havde Lyngby-Taarbæk Kommune fokuseret på at forbedre kompetencer, arbejdsgange og systematikker i forbindelse med opsporing af ensomhed.

3. Kompetenceudvikling og implementering

Kompetenceudvikling

Alle medarbejdere i hjemmeplejen deltog i kompetenceudvikling. Kompetenceudviklingen blev gennemført af projekts projektledere og bestod af to undervisningsgange af tre timers varighed. Medarbejderne blev undervist i, hvad ensomhed var og blev introduceret for samtaleteknikker med fokus på, hvordan de med afsæt i borgers livshistorie kunne spørge ind til ensomhed og individuelle ønsker. Efter kursusgangene blev en del af medarbejderne sidemandsoplært i samtaleteknik. Sidemandsoplæringen udgjorde en observation af projektlederens dialog med borgere i målgruppen samt en efterfølgende refleksion. Medarbejderne fra hjemmeplejen fortalte, at undervisningen gav dem nyttig viden om, hvad ensomhed er, samt hvilke samtaleteknikker de kunne anvende i opsporingsarbejdet. Der blev senere i projektperioden gennemført en ny undervisningsgang for at støtte medarbejderne i den viden, de fik fra kompetenceudviklingen. Undervisningsgangen omhandlede "sorg, ensomhed og

KOMPETENCEUDVIKLING

Antal medarbejdere, som deltog: Ca. 350.

Medarbejdergrupper, som deltog: Medarbejdere i hjemmeplejen. Udvalgte sygeplejersker og medarbejdere fra hjemmeplejen var blevet uddannede nøglepersoner.

Varighed pr. medarbejder: Ca. seks timer.

depression" og blev etableret, fordi flere af medarbejderne gav udtryk for, at de havde svært at adskille disse tilstande fra hinanden i opsporingsarbejdet.

Implementering

En central drivkraft i implementeringen af indsatsen var projektets forankring i hjemmeplejen. Projektlederne havde jævnlige besøg i de enkelte hjemmeplejeenheder, hvorigennem de fik en god forståelse for og indsigt i, hvilke muligheder og barrierer der var forbundet med driften af indsatsen. Denne viden medførte bl.a., at projektlederne kunne tilrettelægge relevant uddannelse for medarbejderne i hjemmeplejen. En barriere i implementeringen af indsatsen var, at hjemmeplejens dokumentationsredskab ikke indeholdt spørgsmål om ensomhed. Opsporing af ensomhed lå derfor ikke i naturlig forlængelse af hjemmeplejens almindelige dokumentationspraksis. Derudover blev dokumentationssystemet implementeret parallelt med projektet, hvilket krævede tid og ressourcer – både i oplæringsfasen, men også i den efterfølgende drift.

4. Arbejdsgange

Her vil arbejdsgangene ift. opsporing, henvisning til aktivitetstilbud og selve aktivitetstilbuddene blive beskrevet. Hvis der er iværksat en opfølgende indsats, vil denne også blive beskrevet.

Opsporing

Medarbejderne i hjemmeplejen havde ansvaret for at opspore borgere, som vurderedes at være i risiko for at opleve ensomhed. Hvis medarbejderne oplevede, at en borger følte sig ensom, overleverede medarbejderen enten sin observation på et triagemøde eller sendte en avis til projektlederen. Projektlederen planlagde herefter et besøg hos borgeren, hvor medarbejderen i videst muligt omfang deltog. På besøget havde projektlederen en dialog med borgeren om vedkommendes oplevelse af ensomhed og sociale behov.

Henvisning til aktivitetstilbud

I henvisningen tog projektlederen afsæt i de ønsker og behov, borgeren udtrykte i henhold til sit sociale liv. Projektlederen var ansvarlig for at få borgeren med i aktiviteten. Hvis borgerens interesser og ønsker matchede en frivillig aktivitet, rettede projektlederen henvendelse til en kontaktperson i den frivillige organisation, der var ansvarlig for aktiviteten.

Aktivitetstilbud målrettet at afhjælpe ensomhed

Lyngby-Taarbæk Kommune etablerede to aktiviteter: Den livshistoriske café samt spisefællesskaber. Spisefællesskabet udgjorde projektets oprindelige aktivitet og blev udviklet i samarbejde med Ældre Sagen. Maden blev leveret af områdecenterene, og det var Ældre Sagen, som var ansvarlig for bestillingen. Den livshistoriske café blev iværksat af projektlederne i løbet af projektperioden på baggrund af kvalitative interviews med borgere i målgruppen. Konceptet for caféen var, at borgere i målgruppen kunne mødes enten mandage eller torsdage i et af kommunens aktivitetscentre. I de Livshistoriske Caféter fortalte borgerne om deres liv med udgangspunkt i et specifikt livstema, som borgerne selv vælger. Et livstema kunne fx være "min barndom" eller "min familie". Tovholdere faciliterer processen, så alle deltagerne får mulighed for at fortælle deres historie. Ved begge aktiviteter havde borgerne mulighed for at blive transporteret til og fra aktiviteten. Foruden disse to aktiviteter tilbød kommunen også borgere en besøgsven gennem henholdsvis Elderlearn og Røde Kors. Elderlearn matchede ældre borgere med sprogstuderende udlændinge. Det særlige i denne ordning var, at den ældre, udover at få en besøgsven, blev mentor for et andet menneske. Røde Kors bidrog med besøgsvenner til særligt sårbare ældre.

5. Målgruppen

Projektets målgruppe var borgere over 65 år, som modtog minimum to timers hjemmehjælp ugentligt, og som havde en subjektiv oplevelse af ensomhed og ønskede at deltage i et tilbud. Timetallet for hjemmehjælp var oprindeligt fem timer, men blev sat ned, da målgruppen ellers blev for lille. Ændringen i inklusionskriterierne medførte, at flere borgere blev opsporet og takkede ja til en aktivitet.

DELTAGERBESKRIVELSE

Gennemsnitsalder: 87 år.

Køn: 80 pct. kvinder og 20 pct. mænd.

Andel af borgere, der var demensramte: 16 pct.

Boligtype: 23 pct. i hus, 52 pct. i lejlighed, 25 pct. i beskyttet bolig.

Civilstand: 2 pct. gift, 68 pct. enke/enkemand, 9 pct. enlig, 20 pct. separeret eller fraskilt, 0 pct. samlevende eller havde en kæreste, men boede alene.

Antal borgere opstartet i projektet: 44

6. Hvilken værdi gav indsatsen borgerne?

Flere borgere gav udtryk for, at aktivitetstilbuddene bidrog til gode oplevelser. De fortalte, at det var dejligt at foretage sig noget i hverdagen og at have noget at glæde sig til. Enkelte borgere udtrykte også, at de følte sig mindre ensomme på grund af indsatsen. En borger nævnte eksempelvis: *"Jeg vil sige, at det har afhjulpet min ensomhed. Helt bestemt. Det, at jeg har noget, som jeg skal, og som jeg glæder mig til at deltage i, det gør meget"*. Medarbejderne og de frivillige repræsentanter udtrykte, at indsatsen var værdifuld for borgerne. En projektleder beskrev blandt andet aktiviteterne som "små oaser af livskvalitet", der gjorde borgernes humør bedre. Konkret gav aktiviteterne borgerne noget at se frem til, og de fleste borgere værdsatte de oplevelser, de opnåede gennem aktiviteterne.

7. Organisatorisk forankring

Projektet var forankret i hjemmeplejen i Lyngby-Taarbæk Kommune og drives af kommunens projektledere. I projektet var der nedsat en styregruppe samt en referencegruppe. I styregruppen indgik chefen for Center for Sundhed og Omsorg, hjemmeplejelederen, souschefen i hjemmeplejen, souschefen for Center for Sundhed og Omsorg, den lokale formand for Ældre Sagen samt de to projektledere. Styregruppen mødtes hver tredje måned og var projektets beslutningsorgan. Referencegruppen bestod af fire sygeplejersker, de to projektlederne, to ledere fra områdeenhederne i hjemmeplejen, souschefen for hjemmeplejen samt tre repræsentanter fra frivillige organisationer i kommunen. Referencegruppens komposition ændrede sig dog i løbet af projektperioden grundet medarbejderudskiftning i hjemmeplejen. Referencegruppen mødtes hver tredje måned. I hjemmeplejeenhederne var der desuden udpeget en række nøglepersoner, hvis opgave var at sikre fokus på ensomhed i den daglige drift (fx på triagemøder). Der var udpeget en nøgleperson i hvert team svarende til 12 nøglepersoner i alt. Det var lederne i hjemmeplejen, der udvalgte nøglepersonerne. Nøglepersonerne blev udvalgt ud fra to hensyn: Enten tilkendegav de selv, at de ønskede at påtage sig ansvaret, ellers blev de udvalgt, fordi de ikke var involveret i andre områder.

Efter projektperioden er intentionen, at projektet fortsætter.

8. Samarbejde med frivillige aktører

Lyngby-Taarbæk Kommunes formelle samarbejdspartner var Ældre Sagen, Rustenborghuset, Frivilligcenteret samt Røde Kors. Der blev i projektperiodens start underskrevet en samarbejdsaftale mellem Ældre Sagen og Lyngby-Taarbæk Kommune, hvoraf det fremgik, at Ældre Sagens ansvar var at rekruttere frivillige samt afvikle spisearrangementerne. Derudover var der for nyligt underskrevet en samarbejdsaftale mellem Elderlearn og Lyngby-Taarbæk Kommune. I samarbejdsaftalen står det beskrevet, at Elderlearn var ansvarlig for at rekruttere deltagere fra sprogskoler, mens kommunen var ansvarlig for at opspore borgere, som ønskede en sprogstuderende som besøgsven. Derudover var Elderlearn ansvarlig for at arrangere og deltage i det første møde mellem borgeren og den frivillige sprogstuderende samt evaluere de individuelle forløb.

CASEBESKRIVELSE

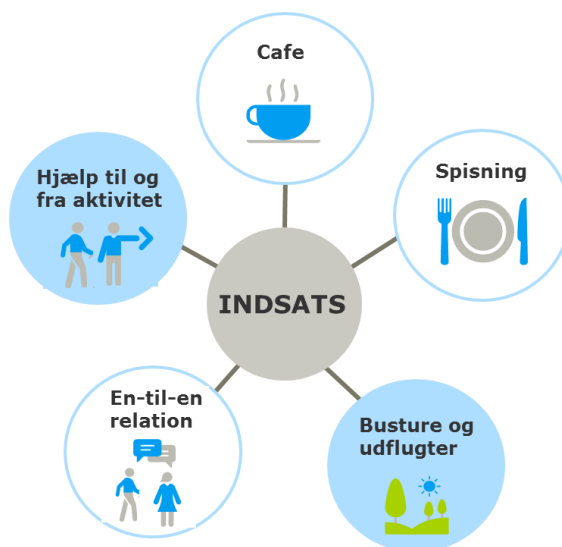
MED OPLEVELSESGRUPPEN PÅ TUR

7. NORDFYNS KOMMUNE

1. Introduktion

Figuren nedenfor viser, hvilke aktivitetstilbud borgerne i Nordfyns Kommune deltog i. Af figuren fremgår det, at borgerne deltog i to forskellige aktivitetstilbud: *Busture og udflugter* samt *hjælp til og fra aktivitet*.

Figur 7-1: Typer af borgerrettede aktivitetstilbud

2. Om projektet

Nordfyns Kommune etablerede "Med oplevelsesgruppen på tur". Konkret indebar indsatsen, at borgere blev matchet i en gruppe og hentet i en bus, der kørte dem til og fra en aktivitet, som passede til gruppens interesser. Formålet med projektet var, at borgerne opnåede nye relationer og samvær i oplevelsesgruppen. Derudover havde Nordfyns Kommune haft fokus på at forbedre kompetencer og systematikker i arbejdet med opsporing af ensomhed samt forbedret koordinationen mellem interne samarbejdspartnere og frivillige aktører.

3. Kompetenceudvikling og implementering

Kompetenceudvikling

I Nordfyns Kommune deltog alle medarbejdere i hjemmeplejen i et kompetenceforløb af to timers varighed. Undervisningen blev afholdt af eksterne konsulenter. Medarbejderne blev undervist i ensomhedssymptomer samt i samtaleteknikker med fokus på, hvordan ensomhed kunne italesættes, og hvordan borgere kunne motiveres til at deltage i indsatsen. En gruppe medarbejdere blev uddannede værter og deltog i to yderligere undervisningsforløb på i alt seks timer med fokus på at understøtte oplevelsesgruppen, så denne på sigt kunne blive selvkørende. Medarbejdere og ledere i hjemmeplejen beskrev, hvordan kompetenceudviklingen gav dem nyttig viden om, hvad symptomerne på ensomhed var, samt hvilke samtaleteknikker de kunne anvende i opsporingsarbejdet. Nogle medarbejdere gav dog udtryk for et ønske om, at undervisningen var mere lokalt funderet og bedre tilpasset hjemmeplejens konkrete hverdag, hvor blandt andet begrænsede tidsressourcer var en realitet. Projektlederen fortalte, at de løbende drøftede opsporing af ensomhed på de tværfaglige møder for at bibeholde et fokus på

KOMPETENCEUDVIKLING

Antal medarbejdere, som deltog: 160.

Medarbejdergrupper, som deltog: Medarbejdere fra hjemmeplejen og aktivitetsmedarbejdere.

Varighed pr. medarbejder: i gennemsnit ca. 11 timer.

ensomhed i praksis. Værterne deltog samtidig i en opsummeringsdag, hvor projektets formål, kerneelementer samt centrale beslutninger blev genfortalt.

Implementering

En central drivkraft i implementeringen af indsatsen var den ene projektleders virke som koordinator. Flere medarbejdere understregede, at indsatsen krævede, at en projektleder sikrede koordinering og havde det store overblik. Derudover blev det italesat som en drivkraft, at både de frivillige aktører samt medarbejdere i hjemmeplejen havde haft en faglig interesse og nysgerrighed i forhold til projektets fokus, hvilket sikrede ejerskab og motivation. En barriere i implementeringen af indsatsen var at sikre adgang til oplevelsesbusserne. Særligt i projektets opstartsfasen var mangel på busser en central udfordring, da indsatsen krævede, at borgerne kunne transporteres til og fra aktiviteten. Ledelsen løste dog transportudfordringen ved at låne busser af kommunen. Udsiftning af projektledere blev også italesat som en barriere i forbindelse med implementeringen af indsatsen. Slutteligt betragtedes tiden mellem kompetenceudviklingen og indsatsens påbegyndelse som en barriere (ca. et år). Nogle medarbejdere udtrykte dette som en udfordring, da de tillærte værktøjer fra kompetenceudviklingen "lå langt tilbage" ved projektets opstart.

4. Arbejdsgange

Her vil arbejdsgangene ift. opsporing, henvisning til aktivitetstilbud og selve aktivitetstilbuddene blive beskrevet. Hvis der er iværksat en opfølgende indsats, vil denne også blive beskrevet.

Opsporing

Medarbejderne i hjemmeplejen havde ansvaret for at opspore borgere i målgruppen, som udviste tegn på ensomhed. Hvis en medarbejder vurderede, at en borger var ensom, henvendte medarbejderen sig til en vært i den lokale hjemmeplejeenhed, som herefter tog kontakt til borgeren. Borgeren og værten planlagde derefter et besøg, hvor værten eller en anden medarbejder i hjemmeplejen afdækkede, hvorvidt borgeren vurderedes ensom. Vurderingen blev udarbejdet med afsæt i et spørgeskema, hvor borgeren blev spurgt ind til følelsen af ensomhed.

Henvisning til aktivitetstilbud

Det var værtens opgave at sammensætte de opsporede borgere i en oplevelsesgruppe. I projektets opstart anvendte en vært fra hjemmeplejen en oversigtstavle til at danne overblik over borgerens interesser, så oplevelsesgruppen kunne dannes på denne baggrund. Efterfølgende valgte værterne dog at etablere oplevelsesgrupper på baggrund af, hvor borgerne var bosat, for at få borgerne hurtigere ind i aktiviteten. Når værten havde sammensat en oplevelsesgruppe, tog vedkommende kontakt til borgeren og aftalte nærmere i forhold til deltagelse.

Aktivitetstilbud målrettet at afhjælpe ensomhed

"Med oplevelsesgruppen på tur" indebar 12 ture á cirka tre timers varighed, hvor fem til seks borgere i målgruppen blev transporteret til en selvvalgt aktivitet i lokalområdet. Aktiviteterne kunne være alt fra en køretur gennem landskabet til et besøg på det lokale julemarked. Efter aktiviteten samledes gruppen i et lokalt seniorhus til en kop kaffe, hvor de evaluerede dagens aktivitet og kom med forslag til næste uges arrangement. En medarbejder samt en frivillig agerede værter og afviklede aktiviteten. Medarbejderens opgave var at understøtte borgerne fysisk i fx at komme ind og ud af bussen. Derudover var medarbejderens opgave at igangsætte og facilitere en relationsopbyggende samtale mellem borgerne. Den frivillige hjalp til efter behov og ønske. Ved nogle aktiviteter havde den frivillige ageret chauffør, ved andre arrangementer havde den frivillige varetaget samme opgaver som medarbejderen.

5. Målgruppen

Projektets målgruppe udgjorde ældre borgere, som modtog minimum to timers hjemmehjælp ugentligt. Timetallet for hjemmehjælp var oprindeligt 10 timer, men blev sat ned, da målgruppen ellers blev for lille.

6. Hvilken værdi gav indsatsen borgerne?

Borgerne var positive over for indsatsen og oplevede, at indsatsen gav dem forøget livskvalitet og noget at se frem til. Nogle borgere fortalte endvidere, at aktiviteten bidrog til nye venskaber. En borger forklarede blandt andet: *"Nogle af dem, jeg har været på tur med, dem drikker jeg kaffe med nu. Så dem mødes jeg med privat. Det er så hyggeligt"*. Både projektleder, værter og medarbejdere i Nordfyns Kommune udtrykte ligeledes, at indsatsen var værdifuld for borgerne. Konkret gav aktiviteterne borgerne noget at se frem til, og de fleste borgere værdsatte de oplevelser, de opnåede gennem aktiviteterne. Samtidig udtrykte både projektleder og medarbejderne i hjemmeplejen, at aktivitetstilbuddet ikke ændrede borgernes grundlæggende følelse af ensomhed. Aktørerne fortalte eksempelvis, at selvom indsatsen havde stor positiv betydning for borgernes humør, ændrede aktiviteten ikke borgernes oplevelse af at føle sig alene i hverdagen. Enkelte borgere understøttede denne betragtning. De fortalte, at indsatsen ikke afhjalp deres følelse af ensomhed.

7. Organisatorisk forankring

Projektet var forankret i hjemmeplejen i Nordfyns Kommune. Der var tilknyttet to assisterende projektledere. Den ene havde ansvar for at kommunikere med ledelsen samt for projektets økonomi. Den anden havde en koordinerende rolle og et større ansvar for den daglige drift af projektet, herunder at sikre, at de enkelte hjemmeplejegrupper havde adgang til busser og lokaler. Der var i projektet nedsat en styregruppe og en arbejdsgruppe. Styregruppen bestod af ledelsesrepræsentanter fra Sundhed og Rehabilitering, Aktivitetsområdet og Frivilligcenter Nordfyn. Styregruppen blev bistået af eksterne konsulenter i forbindelse med faglig sparring. Arbejdsgruppen bestod af repræsentanter for hjemmeplejen og aktivitetscentrene. Til hvert hjemmeplejedistrikt var der udpeget en række værter i forbindelse med projektet. Værterne udgjorde aktivitetsmedarbejdere og frivillige. Der blev tilknyttet i alt to værter til hver oplevelsesgruppe. Værternes opgave var at sammensætte oplevelsesgrupperne samt udføre selve busturene med administrativ sparring fra projektlederen.

8. Samarbejde med frivillige aktører

I projektets opstartsfasen samarbejdede Nordfyns Kommune med kommunens Frivilligcenter. Frivilligcenteret havde dog svært ved at rekruttere frivillige til indsatsen, og kommunen valgte derfor selv at påbegynde rekrutteringsarbejdet ved at spørge tidligere kolleger, medarbejdere og igangværende frivillige, om de kunne være interesserede i at deltage i indsatsen. Denne rekrutteringsstrategi gav pote, og kommunen valgte derfor at varetage rekrutteringsopgaven selv. De frivilliges roller og ansvarsopgaver var ikke fast defineret af kommunen, men varierede alt efter den frivilliges baggrund, ønsker og kompetencer. De frivillige repræsentanter udtrykte tilfredshed med deres arbejdsopgaver og rolle i forbindelse med projektet og syntes generelt, at det var hyggeligt at være en del af oplevelsesgruppen. Enkelte forhold udfordrede dog samarbejdet. I starten vidste hverken frivillige eller medarbejdere, hvad de skulle forvente af hinanden. De fortalte derfor, at det havde været mere hensigtsmæssigt, hvis der havde været afholdt flere møder mellem de frivillige aktører og medarbejderne, så de kunne have forventningsafstemt i forhold til rolle- og opgavevaretagelse.

DELTAGERBESKRIVELSE

Gennemsnitsalder: 82 år.

Køn: 77 pct. kvinder og 23 pct. mænd.

Andel af borgere, der var demensramte: 12 pct.

Boligtype: 23 pct. i hus, 54 pct. i lejlighed, 15 pct. i beskyttet bolig, 8 pct. i andet.

Civilstand: 12 pct. gift, 69 pct. enke/enkemand, 8 pct. samlevende, 4 pct. enlig, 8 pct. separeret eller fraskilt, 0 pct. havde en kæreste, men boede alene.

Antal borgere opstartet i projektet: 26

CASEBESKRIVELSE

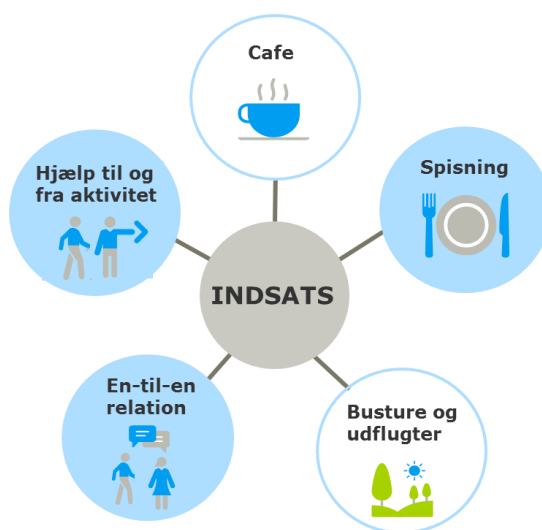
FOREBYGGENDE FÆLLESSKABER

8. ODENSE KOMMUNE

1. Introduktion

Figuren nedenfor viser, hvilke aktivitetstilbud borgerne i Odense Kommune deltog i. Af figuren fremgår det, at borgerne deltog i tre forskellige aktivitetstilbud: *Spisning, en-til-en-relation og hjælp til og fra aktivitet.*

Figur 8-1: Typer af borgerrettede aktivitetstilbud

2. Om projektet

Projektet i Odense Kommune havde fokus på at sikre, at alle borgere var en del af et betydningsfuldt fællesskab. Formålet med "Forebyggende fællesskaber" var således, at borgere i målgruppen støttes i at etablere relationer til andre gennem et samarbejde med frivillige i civilsamfundet.

3. kompetenceudvikling og Implementering

Kompetenceudvikling

I Odense Kommune blev der afholdt kompetenceudvikling for både ledere og medarbejdere fra hjemmeplejen. Derudover deltog frivillighedsambassadører i yderligere undervisning, som Team Frivillighed afholdt. Kompetenceudviklingen for medarbejderne i hjemmeplejen blev gennemført af kommunens afdeling Politik, Strategi og Udvikling i samarbejde med projektlederen og blev afholdt over to undervisningsgange. Formålet med den første undervisningsgang var at styrke medarbejdernes evne til at opspore og tale med borgere om ensomhed. Anden del af kompetenceudviklingen blev afholdt som et kaffemøde for alle frivillige foreninger og medarbejdere fra hjemmeplejen og havde til hensigt at øge medarbejdernes kendskab til frivillige aktiviteter i borgernes nærområder. Udover kompetenceudviklingsforløbet for medarbejderne afholdt projektlederne ugentlige sparringsseancer for medarbejderne i hjemmeplejen.

Kompetenceudviklingen for ledere havde fokus på, hvordan projektet ledelsesmæssigt kunne understøttes. Kompetenceudviklingen blev varetaget af en ekstern konsulent og forløb over ni mødegange.

KOMPETENCEUDVIKLING

Antal medarbejdere, som deltog: 63.

Medarbejdergrupper, som deltog: SOSU-assistenten, SOSU-hjælpere og ledere fra hjemmeplejen.

Varighed pr. medarbejder: Ca. 77 timer inkl. ugentlig sparring.

Implementering

En central drivkraft i implementeringen af indsatsen var, at projektlederne var synlige ude ved hjemmeplejegrupperne. Derudover var det en drivkraft, at der var ledelsesopbakning til projektet. Ledelsesopbakningen skyldtes i høj grad kompetenceudviklingen af lederne, som gav dem mulighed for løbende sparring. Projektlederne beskrev desuden, at det havde stor betydning, at medarbejderne kunne se, at indsatserne gjorde en forskel for borgernes humør. Derudover udtrykte både projektlederne og de interne samarbejdspartnere, at frivillighedsambassadørerne havde været en drivkraft i implementeringen af indsatsen, eftersom de bidrog til at udbrede kendskab til tilbuddene. En barriere i implementeringen af indsatsen var ifølge projektlederne, at medarbejderne i hjemmeplejen var vant til at "fikse borgernes problemer". Derudover udtrykte medarbejderne fra hjemmeplejen, at det var en barriere, at nogle medarbejdere havde travlt og derfor svært ved at fastholde et fokus på projektet i praksis. En barriere i implementeringen af indsatsen var desuden transport i forbindelse med aktivitetstilbuddene. Flere af de ældre borgere ville eller kunne ikke betale for transport, og det kunne gøre det udfordrende at få dem i et aktivitetstilbud uden for eget hjem.

4. Arbejdsgange

I det følgende beskrives arbejdsgangene ift. opsporing, henvisning til aktivitetstilbud samt selve aktivitetstilbuddene. Hvis der er iværksat en opfølgende indsats, vil denne også blive beskrevet.

Opsporing

Medarbejderne i hjemmeplejen var ansvarlige for at opspore borgere, der oplevede ensomhed. I begyndelsen af projektet blev TOBS anvendt som opsporingsredskab. Medarbejderne erfarede dog undervejs i projektperioden, at TOBS i højere grad var anvendeligt til at vurdere borgernes fysiske tilstand. Det blev derfor besluttet, at de i stedet skulle anvende UCLA-3 som opsporingsredskab. Medarbejderne noterede borgerens score på UCLA-3 i kommunens omsorgssystem.

Henvisning til aktivitetstilbud

Når en borger var opsporet, havde medarbejderne til opgave at afdække, hvilket tilbud der var relevant for borgeren. Medarbejderne kunne se en oversigt over tilbud på hjemmesiden "Paletten", som de frivillige foreninger løbende opdaterede. Derudover var der brochurer fra de forskellige foreninger tilgængelige i hjemmeplejegrupperne. Når medarbejderen sammen med borgerne havde fundet et relevant aktivitetstilbud, tog medarbejderen kontakt til den frivillige forening eller organisation, som udbød aktivitetstilbuddet. Det var ikke nødvendigvis den samme medarbejder, der havde opsporet en borger, som efterfølgende kontaktede den frivillige organisation. Det skyldtes, at dokumentationen i omsorgssystemet gjorde det muligt for andre medarbejdere at følge op, hvis de kom først ud til den pågældende borger.

Aktivitetstilbud målrettet at afhjælpe ensomhed

I Odense Kommune tilbød en række frivillige foreninger og organisationer indsatser målrettet ældre, der oplevede ensomhed. Projektlederne fortalte, at størstedelen af borgerne fik et en-til-en-tilbud såsom en besøgsven eller en spiseven. Når en borger begyndte i et aktivitetstilbud, var en hjemmeplejemedarbejder typisk tilstede sammen med borgeren. Projektlederne fortalte, at borgerne ikke selv havde ressourcer til at skabe en relation til andre, og at medarbejderne derfor typisk deltog én til to gange, hvorefter de kunne trække sig. Medarbejderne fra hjemmeplejen hjalp desuden borgerne med at huske deres aftaler.

5. Målgruppen

Projektets målgruppe udgjorde ældre borgere, som oplevede ensomhed, ønskede at deltage i et aktivitetstilbud, og som modtog minimum to timers hjemmehjælp ugentligt. Derudover var projektet målrettet borgere i et forløb kaldet vedvarende sygdomsudvikling. Dette forløb var tiltænkt borgere med fx demens, Alzheimer eller sklerose. Timetallet for hjemmehjælp var oprindeligt 5-12 timer, men blev sat ned for at inkludere flere borgere i projektet.

DELTAGERBESKRIVELSE

Gennemsnitsalder: 84 år.

Køn: 78 pct. kvinder og 22 pct. mænd.

Andel af borgere, der var demensramte: 77 pct.

Boligtype: 23 pct. i hus, 68 pct. i lejlighed, 7 pct. i beskyttet bolig og 2 pct. i andet.

Civilstand: 18 pct. gift, 54 pct. enke/enkemand, 2 pct. samlevende, 12 pct. enlig og 14 pct. separeret eller fraskilt, 0 pct. havde en kæreste, men boede alene.

Antal borgere opstartet i projektet: 54

6. Hvilken værdi gav indsatsen borgerne?

Flere borgere fortalte, at de var glade for indsatsen. De adspurgte borgere havde primært været tilknyttet en besøgsven, og borgerne gav udtryk for, at de ugentlige visitter forbedrede deres humør og gav dem noget at se frem til. Medarbejderne i hjemmeplejen fortalte ligeledes, at borgerne var positive over for indsatsen, og at indsatsen øgede borgernes livskvalitet og gav dem noget at se frem til. En medarbejder fra hjemmeplejen fremhævede dog, at borgerens deltagelse i et aktivitetstilbud kunne være behæftet med usikkerhed, men at indsatsen "typisk voksede på borgerne", og at de derfor endte med at blive meget glade for at deltage i tilbuddet. Medarbejderne i hjemmeplejen og projektlederen udtrykte dog omvendt, at det var usikkert, hvorvidt borgerne følte sig mindre ensomme på baggrund af indsatsen.

7. Organisatorisk forankring

Projektet var forankret i Ældre- og Handicapforvaltningen i Odense Kommune. Projektet var organiseret med en styregruppe og en arbejdsgruppe. Styregruppen bestod af lederne fra de to hjemmeplejegrupper, lederen af frivillighedsområdet, projektlederne, forløbschefen, formanden for Røde Kors, formanden for Ældre Sagen, en repræsentant fra Ældre Rådet samt en repræsentant fra henholdsvis Center for Mental Sundhed, Mad & Måltider og Forebyggende hjemmebesøg. Arbejdsgruppen bestod af projektlederne, frikøbte medarbejdere fra hjemmeplejen samt lederne fra de to hjemmeplejegrupper. Oprindeligt blev projektet drevet af én projektleder, men overgik sidenhen til to projektledere. Den ene projektleder stod for koordinering og det overordnede arbejde med projektet, og den anden projektleder stod primært for sparringsseancerne med medarbejderne fra hjemmeplejen. Derudover var der en række frikøbte medarbejdere, som agerede frivillighedsambassadører.

Efter projektperioden er intentionen, at projektet fortsætter. Den fremtidige forankring skal dog endeligt afklares.

8. Samarbejde med frivillige aktører

Odense Kommune samarbejdede med forskellige frivillige foreninger, herunder Røde Kors, Ældre Sagen og Læseforeningen. Derudover samarbejdede kommunen med frivillige aktører fra kommunens kirker. Kommunen lavede en særskilt samarbejdsaftale med Læseforeningen i forbindelse med projektet. Kommunen lavede ikke en samarbejdsaftale med Røde Kors og Ældre Sagen, da de havde samarbejdsaftaler med disse organisationer inden projektet. Både kommunale og frivillige aktører fortalte, at samarbejdet havde været godt. Særligt fremhævede medarbejderne kaffemødet med de frivillige som væsentligt i forbindelse med etableringen af den gode relation og kendskab til viften af aktivitetstilbud. Enkelte forhold havde dog udfordret samarbejdet. Eksempelvis udtaler medarbejdere fra hjemmeplejen, at det til tider kunne være svært at komme i kontakt med de frivillige foreninger. I de frivillige organisationer havde det været en udfordring at rekruttere tilstrækkeligt med frivillige og særligt besøgsvenner til indsatsen.

CASEBESKRIVELSE

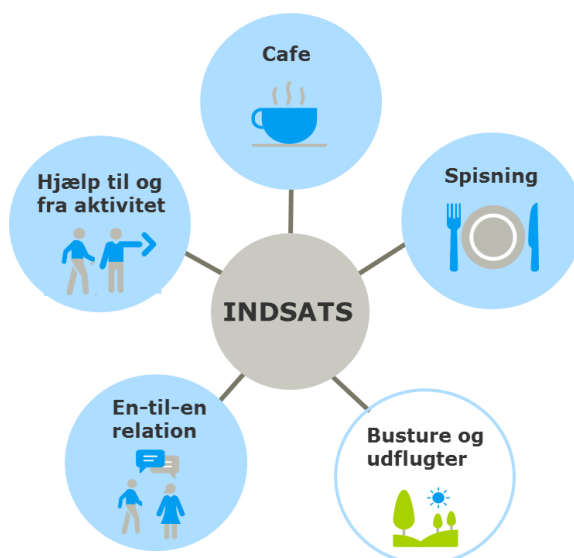
DET RIGTIGE MATCH!

9. SORØ KOMMUNE

1. Introduktion

Figuren nedenfor viser, hvilke aktivitetstilbud borgerne i Sorø Kommune deltog i. Af figuren fremgår det, at borgerne deltog i fire forskellige aktivitetstilbud: *Café, spisning, en-til-en-relation* og *hjælp til og fra aktivitet*.

Figur 9-1: Typer af borgerrettede aktivitetstilbud

2. Om projektet

Fokus for projektet i Sorø Kommune var at matche borgere med en frivillig aktør eller en aktivitet. Formålet med "Det rigtige match!" var således, at borgere i målgruppen støttedes i at etablere relationer til andre gennem et samarbejde med frivillige i civilsamfundet. Derudover havde Sorø Kommune haft fokus på at forbedre kompetencer og systematikker i arbejdet med opsporing af ensomhed samt forbedre koordinationen mellem interne samarbejdspartnere og frivillige aktører.

3. Kompetenceudvikling og implementering

Kompetenceudvikling

Nogle udvalgte SOSU-assistenter og -hjælpere fra hjemmeplejen deltog i kompetenceudvikling. Kompetenceudviklingen var todelt og bestod af to kursusgange samt et supervisionsforløb. Både kursusgangene og supervisionsforløbet blev gennemført af eksterne konsulenter. Ved kursusgangene blev medarbejderne undervist i, dels hvad ensomhed var, og hvilke symptomer der var karakteristiske for ensomhed, dels i samtaleteknikker med fokus på, hvordan ensomhed kunne italesættes. Efter kursusgangene modtog medarbejderne et supervisionsforløb. Supervisionen udgjorde en observation af medarbejdernes samtalestrategier i dialogen med borgere i målgruppen samt en efterfølgende feedback. Supervisionsforløbet havde således til hensigt at forankre de kompetencer, medarbejderne havde tilegnet sig ved

KOMPETENCEUDVIKLING

Antal medarbejdere, som deltog: 238.

Medarbejdergrupper, som deltog: SOSU-assistenter og SOSU-hjælpere.

Varighed pr. medarbejder: ca. tyve timer.

kursusgangene. Nøglemedarbejderne fra hjemmeplejen fortalte, at undervisningen gav dem nyttig viden om, hvad symptomerne på ensomhed var, samt hvilke samtaleteknikker de kunne anvende i opsporingsarbejdet. Særligt blev supervisionsforløbet italesat som væsentligt for deres læringsudbytte.

Implementering

En drivkraft i implementeringen af indsatsen var kommunens fokus på samskabelse. "Det rigtige match!" udgjorde ikke et projekt for sig, men blev integreret i kommunens eksisterende fokus og arbejdsgang. Eksempelvis blev spørgsmål om ensomhed indarbejdet i kommunens nuværende triageringsværktøj, således at opsporing af ensomhed indgik som en naturlig forlængelse af hjemmeplejens hidtidige arbejde med tidlig opsporing. En barriere i implementeringen af indsatsen var at bibeholde et fokus på ensomhed i praksis. Ifølge en række medarbejdere skyldtes dette, at ensomhed ikke udgjorde et lige så fremtrædende punkt på de tværfaglige møder som eksempelvis fysiske gener og medicin. Derudover blev begrænset tid også italesat som en barriere i implementering af indsatsen. Rekrutteringen af både borgere og frivillige blev ligeledes italesat som en barriere. Medarbejderne fremhævede, at det havde været svært at visitere borgere til projektet grundet den manglende tid til opsporingsarbejdet. I forhold til rekrutteringen af frivillige førte Ældre Sagen ikke en aktiv rekrutteringsstrategi grundet de få opsporede borgere.

4. Arbejdsgange

Her vil arbejdsgangene ift. opsporing, henvisning til aktivitetstilbud og selve aktivitetstilbuddene blive beskrevet. Hvis der er iværksat en opfølgende indsats, vil denne også blive beskrevet.

Opsporing

Medarbejderne i hjemmeplejen havde ansvaret for at opspore borgere, som vurderedes at være ensomme. Hjemmeplejen anvendte i den forbindelse appen og it-systemet "Tidlig Opsporing" til at opspore symptomer på ensomhed. I registreringssystemet var der i forbindelse med projektet blevet inkorporeret nye kategorier, så medarbejderne også kunne registrere symptomer på ensomhed (fx om borgeren var mere kontaktsøgende end normalt). Foruden indregistreringen af ensomhedssymptomer afdækkede medarbejderne i hjemmeplejen også borgerens situation kvalitativt. På tværgående møder blev borgerens situation drøftet i tværfagligt forum med afsæt i afdækningen. Hvis borgeren blev vurderet ensom, visiteredes vedkommende til indsatsen. I visitation afdækkede en nøglemedarbejder borgerens ønsker og interesser, således at det rigtige match med en aktivitet/frivillig kunne etableres.

Henvisning til aktivitetstilbud

Efter afdækning af borgerens præferencer henvendte nøglemedarbejderen sig til frivillighedstovholderen i hjemmeplejen. Frivillighedstovholderens opgave var herefter at finde en relevant frivillig eller en aktivitet til den pågældende borger. Hvis borgerens interesser og ønsker matchede en eksisterende aktivitet/frivillig, tog frivillighedstovholderen kontakt til den frivillige/aktiviteten og arrangerede det først match-møde. Hvis der ikke var frivillige eller en aktivitet, der var overensstemmende med borgerens behov, videreformidlede frivillighedstovholderen borgerens profil og interesser til frivillige i sit eget netværk og/eller til en af kontaktpersonerne i Ældre Sagen. I den mellemliggende periode ville det sociale klippekort blive anvendt, således at medarbejdere i hjemmeplejen kunne varetage opgaven for de frivillige, indtil disse var rekrutteret.

Aktivitetstilbud målrettet at afhjælpe ensomhed

Udgangspunktet for "Det rigtige match!" var at differentiere aktivitetstilbuddene ud fra den enkelte borgers motivation, behov og interesser. I praksis betød dette, at borgerne deltog i meget forskelligartede tilbud - nogle borgere deltog i fællesspisning, andre kørte tur i bil med en frivillig,

og nogle fik tildelt en besøgsven. Medarbejderne i hjemmeplejen anvendte det sociale klippekort til at følge borgerne til og fra aktiviteten, hvis dette vurderedes nødvendigt.

5. Målgruppen

Projektets målgruppe udgjorde ældre borgere, som modtog minimum to timers hjemmehjælp ugentligt, oplevede ensomhed og ønskede at indgå i et aktivitetstilbud. Timetallet for hjemmehjælp var oprindeligt 10 timer, men blev sat ned, da målgruppen ellers blev for lille.

DELTAGERBESKRIVELSE

Gennemsnitsalder: 80 år.

Køn: 75 pct. kvinder og 25 pct. mænd.

Andel af borgere, der var demensramte: 31 pct.

Boligtype: 16 pct. hus, 31 pct. lejlighed, 41 pct. beskyttet bolig, 13 pct. andet.

Civilstand: 3 pct. gift, 69 pct. enke/enkemand, 16 pct. enlig, 13 pct. separeret eller fraskilt, 0 pct.

samlende eller havde en kæreste, men boede alene.

Antal borgere opstartet i projektet: 29

6. Hvilken værdi gav indsatsen borgerne?

Borgerne gav udtryk for, at indsatsen bidrog til gode oplevelser samt indhold i hverdagen.

De fortalte, at de nød at komme ud og foretage sig noget. En borger fortalte blandt andet: *"Det er dejligt at have fået noget indhold i hverdagen. Noget at gå op i. Det er rart at komme ud og lave noget. Det nyder jeg"*.

Omvendt udtrykte borgerne, at de ikke følte sig mindre ensomme på baggrund af indsatsen. De følte sig fortsat meget alene i hverdagen. En borger udtrykte eksempelvis: *"I hverdagen føler jeg mig alene – meget. Jeg kunne godt tænke mig, at der var lidt mere. Det er det største problem - at man føler sig så meget alene"*. Medarbejderne i Sorø Kommune udtrykte ligeledes, at indsatsen var værdifuld for borgerne, om end de ikke oplevede, at den reducerede borgernes følelse af ensomhed. Medarbejderne i hjemmeplejen udtrykte dog samtidig, at borgerne var blevet mere aktive i deres hverdag, hvilket gjorde deres humør bedre.

7. Organisatorisk forankring

Projektet var forankret i Center for Sundhed og Omsorg i Sorø Kommune og blev drevet af kommunens projektleder. I projektet var der nedsat en styregruppe samt en følgegruppe. Projektets styregruppe bestod af lederen af Sundhed og Omsorg, projektlederen, gruppelederne af Sorø Kommunes tre hjemmeplejegrupper samt fire repræsentanter for Ældre Sagen. Følgegruppen bestod af projektlederen, frivillighedstovholderne og lederen for hver hjemmeplejegruppe samt fire frivillige repræsentanter, som havde engageret sig i projektet lokalt. I hver af Sorø Kommunes tre hjemmeplejegrupper var der en frivillighedstovholder, som fungerede som bindeled mellem de frivillige aktører og de borgere, som var visiteret til projektet. Frivillighedstovholderne havde en central rolle i forhold til at skabe det rigtige match mellem borger og aktivitet/frivillig. Derudover havde frivillighedstovholderne medansvar for rekruttering og godkendelse af frivillige til projektet. Yderligere var der udpeget fire nøglepersoner i hver plejegruppe, som var hovedansvarlige for opsporingen af borgere i målgruppen og for, at ensomhed kom på dagsordenen til plejegruppens tværfaglige møder. Efter projektperioden er intentionen, at projektet fortsætter. Den endelige form, projektet skal fortsætte i, er dog fortsat til diskussion.

8. Samarbejde med frivillige aktører

Sorø Kommunes formelle samarbejdspartner var Ældre Sagen. Ældre Sagen har tre afdelinger i Sorø Kommune. I hver afdeling var der udvalgt en frivillig kontaktperson. Kontaktpersonerne var ansvarlige for dels at rekruttere frivillige til indsatsen, dels at screene og vurdere de frivillige ansøgere i forhold til målgruppens behov. Hvis den frivillige vurderedes egnet i forhold til målgruppen, iværksatte de frivillige kontaktpersoner i samarbejde med frivillighedstovholderen i hjemmeplejegruppen et møde omkring forventninger samt tavshedspligt. Herefter udarbejdedes en skriftlig aftale, hvor den frivilliges rettigheder (fx forsikring) også stod beskrevet. De frivillige kontaktpersoners arbejdsgange var nedskrevet i en samarbejdsmodel, som Ældre Sagen udviklede i samarbejde med Sorø Kommune i forbindelse med projektet.

CASEBESKRIVELSE

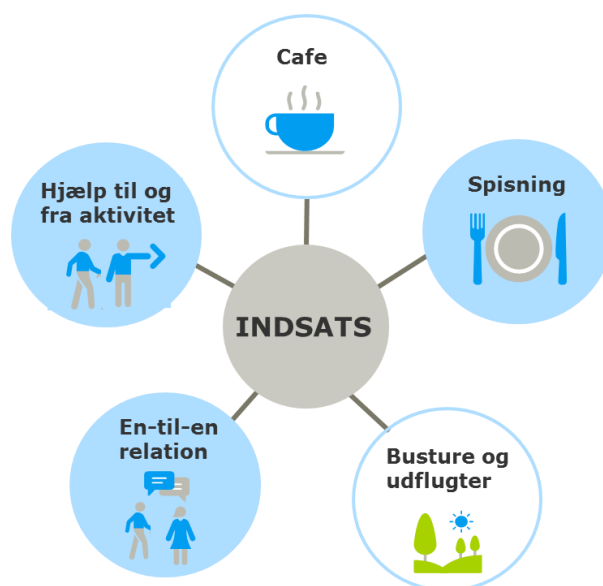
STYRKET INDSATS MOD ENSOMHED BLANDT ÆLDRE HJEMMEHJÆLPSBRUGERE

10. STEVNS KOMMUNE

1. Introduktion

Figuren nedenfor viser, hvilke aktivitetstilbud borgerne i Stevns Kommune deltog i. Af figuren fremgår det, at borgerne deltog i tre aktivitetstilbud: *Spisning*, *en-til-en-relation* samt *hjælp til og fra aktivitet*.

Figur 10-1: Typer af borgerrettede aktivitetstilbud

2. Om projektet

Stevns Kommune etablerede i samarbejde med Ældre Sagen spisefællesskaber i lokalsamfundene i kommunen for at styrke indsatsen mod ensomhed blandt ældre borgere, der modtog meget hjemmehjælp. Derudover havde Stevns Kommune fokuseret på at udvikle systematiserede arbejdsgange for hjemmeplejens opsporing af målgruppen, hvilket var med til at forankre indsatsen.

3. Kompetenceudvikling og implementering

Kompetenceudvikling

I Stevns Kommune deltog alle involverede aktører i indsatsen i kompetenceudvikling. Undervisningen blev afholdt af eksterne konsulenter og forløb over en dag. Undervisningen blev undervejs justeret henimod større aktivering af deltagerne, da det blev erfaret, at gruppearbejde og aktiv deltagelse sikrede et bedre læringsudbytte. Medarbejderne fra hjemmeplejen fortalte, at undervisningen gav dem nyttig viden om, hvad ensomhed var, samt hvilken tilgang de skulle anvende i opsporingsarbejdet. Medarbejderne uddybede endvidere, at de nu vidste, at følelsen af ensomhed var individuel betinget og ikke nødvendigvis kunne knyttes til antallet af relationer eller netværk. Derudover drøftede de opsporing af ensomhed på triagemøder og personalemøder. Møderne blev dog ikke afholdt systematisk, hvorfor medarbejderne til tider havde været svært at holde gejsten oppe.

KOMPETENCEUDVIKLING

Antal medarbejdere, som deltog: 178

Medarbejdergrupper, som deltog: SOSU-medarbejdere, madservice og frivillige.

Varighed pr. medarbejder: Fem timer

Implementering

En central drivkraft i implementeringen af indsatsen var, at alle involverede aktører deltog i kompetenceudvikling. En fælles forståelse for projektets formål medførte, at alle medarbejdere i indsatsen var opmærksomme på opsporing af ensomhed. Derudover bidrog den fælles undervisning til, at medarbejderne i hjemmeplejen og medarbejdere fra madservice fik indblik i og en forståelse for hinandens arbejdsgange, hvilket var positivt i forhold til at imødekomme og kommunikere om potentielle kulturforskelle. Samarbejdet internt i kommunen fremhævedes også som en drivkraft. Hertil nævntes det, at ledelsen havde tiltro til medarbejdernes evner. Medarbejderne fik derfor "frie tøjler" til blandt andet at arrangere og koordinere aktiviteterne, hvilket bidrog til en følelse af ejerskab for projektet.

En barriere i implementeringen af indsatsen var ifølge projektlederen, at medarbejderne ikke fik bevilliget ekstra tid til opsporing af borgere. Desuden kom det bag på ledelsen, hvor meget tid det krævede at drifte indsatsen. De ledelsesansvarlige i hjemmeplejen nævnte, at det tog lang tid at koordinere fællesspisningen, da der var mange involverede aktører, som alle skulle give samtykke til dato, tid og sted. Samtidig var indsatsen udfordret af transport- og lokationshensyn. Ledelsen fremhævede, at det var væsentligt, at rammerne for fællesspisningen var handicapvenlige, og at kørslen til og fra aktiviteten var overensstemmende med borgernes behov. Ledelsen løste midlertidigt transportudfordringen ved at låne en bus af plejehjemmet til arrangementet.

4. Arbejdsgange

Her vil arbejdsgangene ift. opsporing, henvisning til aktivitetstilbud og selve aktivitetstilbuddene blive beskrevet. Hvis der er iværksat en opfølgende indsats, vil denne også blive beskrevet.

Opsporing

Medarbejderne i hjemmeplejen havde ansvaret for at opspore borgere, som vurderedes at være i særlig risiko for at opleve ensomhed. Hvis medarbejderne oplevede, at en borger følte sig ensom, planlagde medarbejderen i samarbejde med gruppelederen et besøg, hvor hjemmehjælperen med afsæt i et spørgeskema afdækkede, hvorvidt borgeren var ensom. Den opsporede borgers ønsker, behov og begrænsninger blev ligeledes afdækket med afsæt i spørgeskemaet.

Henvisning til aktivitetstilbud

Når medarbejdere i hjemmeplejen opsporede borgere i målgruppen, præsenterede de borgerne for fællesspisning, en-til-en-spiseordningen samt øvrige tilbud, der havde relevans for borgeren. Hvis borgeren ønskede at deltage i en af projektets aktiviteter, kontaktede gruppelederen i hjemmeplejen projektlederen, som herefter rettede henvendelse til Ældre Sagen. Ældre Sagens opgave var herfra at rekruttere frivillige spisevenner eller spiseværter til borgeren. Når dette arbejde var gjort, kontaktede Ældre Sagen igen projektlederen, hvorefter gruppelederen i hjemmeplejen koordinerede aktiviteten. Ældre Sagen rekrutterede sidst i projektperioden en frivillig koordinator, som på sigt skulle varetage koordinerings- og planlægningsarbejdet i forbindelse med aktiviteterne.

Aktivitetstilbud målrettet at afhjælpe ensomhed

Stevns Kommune etablerede i samarbejde med Ældre Sagen to spiseaktiviteter: En-til-en-spiseordningen samt fællesspisning. Intentionen bag fællesspisning var, at borgerne kunne "komme lidt ud", danne netværk og nyde et måltid sammen. Fællesmiddagene foregik til frokost en gang om måneden i et beboerhus. Borgerne blev inviteret til aktiviteten 14 dage før afholdelse. Mad og buskørsel til og fra aktiviteten var gratis, såfremt borgeren var en del af madserviceordningen. Hvis borgeren ikke var det, modregnedes prisen for måltidet borgerens pension. To frivillige spiseværter var til stede ved afholdelsen af middagen. De frivillige spiseværter opgave var at skabe god stemning, tale med borgerne, sætte mad frem og dække bord. Hjemmeplejen kom forbi, når

der var behov for det og hjælp med toiletbesøg mv. En-til-en-spiseordningen udgjorde et spisekoncept i borgerens eget hjem. Her inviteredes en frivillig spiseven hjem til borgeren, hvorefter de indtog et måltid sammen på tomandshånd. Aktiviteten koordineredes af Ældre Sagen. Madservice leverede maden til arrangementet, og kommunen betalte spisevennens måltid.

5. Målgruppen

Projektets målgruppe udgjorde borgere, som oplevede ensomhed, ønskede at indgå i en aktivitet, og som modtog minimum to timers hjemmehjælp ugentligt. Timetallet for hjemmehjælp var oprindeligt højere, men blev sat ned, da målgruppen ellers blev for lille. Ledelsen og medarbejderne fortalte, at der var stor udskiftning i målgruppen. Det skyldtes, at nogle borgere faldt fra, fordi de fx skulle på plejehjem eller gik bort. Derudover fortalte lederen af hjemmeplejen, at målgruppen viste sig at have flere somatiske problematikker og funktionsnedsættelser end forventet.

DELTAGERBESKRIVELSE

Gennemsnitsalder: 81 år.

Køn: 69 pct. kvinder og 31 pct. mænd.

Andel af borgere, der var demensramte: 50 pct.

Boligtype: 50 pct. i hus, 21 pct. i lejlighed, 21 pct. i beskyttet bolig, 7 pct. i andet.

Civilstand: 69 pct. enke/enkemand, 19 pct. enlig, 0 pct. gift, samlevende, separeret eller fraskilt og havde en kæreste, men boede alene.

Antal borgere opstartet i projektet: 14

6. Hvilken værdi gav indsatsen borgerne?

Flere af borgerne gav udtryk for, at fællesspisning var hyggelig, og at de nød at spise sammen med andre. En borger nævnte blandt andet: *"Det er sjovere end at spise alene. Vi taler om forskellige ting, når vi spiser sammen"*. Borgerne udtrykte yderligere, at de var motiverede til at deltage i aktiviteten, fordi kommunen koordinerede kørsel til og fra arrangementet. Derudover blev værdien fremhævet i de frivillige spiseværter, som blev beskrevet som søde og imødekommende.

7. Organisatorisk forankring

Projektet var forankret i Center for Sundhed og Omsorg i Stevns Kommune og blev drevet af en projektleder. Projektet bestod desuden af en styregruppe samt en arbejdsgruppe. Ved projektets start bestod styregruppen af lederen af hjemmeplejen, afdelingslederen (leder for døgnpleje og alle plejecentre) samt projektlederen. Styregruppens komposition ændrede sig dog i løbet af projektperioden, så den i dag består af en ny projektleder samt lederen af hjemmeplejen. Projektets arbejdsgruppe bestod af projektlederen, lederen af hjemmeplejen og gruppelederen samt frivillige og medarbejdere fra madservice. Idet både projektlederen og lederen af hjemmeplejen gik igen i styregruppen og arbejdsgruppen, var der ikke en tydelig opdeling af grupperne i praksis. Gruppelederen i hjemmeplejen fremhævede eksempelvis, at der til nogen af styregruppemøderne deltog repræsentanter fra Ældre Sagen samt medarbejdere fra madservice. De interne samarbejdspartnere pegede samtidig på, at der ikke blev forventningsafstemt tilstrækkeligt med Ældre Sagen i forhold til rollefordeling og opgavevaretagelse. Det var uvist, hvorvidt projektet kunne fortsætte efter projektperioden.

8. Samarbejde med frivillige aktører

Stevns Kommune samarbejdede med Ældre Sagen. Der var underskrevet en samarbejdsaftale mellem de to aktører, hvoraf det fremgik, at Ældre Sagens ansvar var at rekruttere frivillige til spisearrangementerne, mens kommunen var ansvarlig for driften af projektet. I forhold til rekrutteringen af frivillige havde Ældre Sagen svært ved at finde frivillige, som ønskede at være spiseværter til fællesspisningen. Den manglende rekruttering af frivillige medførte, at kommunen selv måtte finde spiseværter blandt pensionerede hjemmehjælpere.

CASEBESKRIVELSE

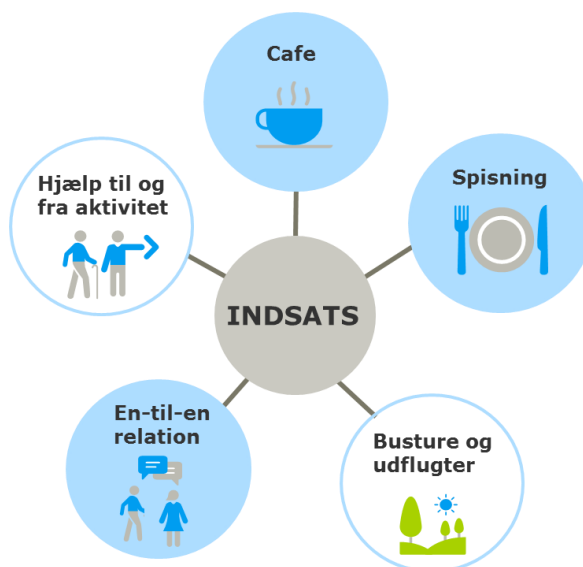
MINE VÆRDIFULDE RESSOURCER

11. SVENDBORG KOMMUNE

1. Introduktion

Figuren nedenfor viser, hvilke aktivitetstilbud borgerne i Svendborg Kommune deltog i. Af figuren fremgår det, at borgerne deltog i tre aktivitetstilbud: *Café*, *spisning* og *en-til-en-relation*.

Figur 11-1: Typer af borgerrettede aktivitetstilbud

2. Om projektet

Fokus for projektet i Svendborg Kommune var at inddrage frivillige organisationer i arbejdet med at tilbyde relevante aktiviteter til ældre, som oplevede ensomhed. Den primære indsats, der var udviklet i projektet, var "vejviserne". Intentionen bag indsatsen var, at frivillige vejvisere besøgte borgere i målgruppen, afdækkede borgernes interesser og ønsker samt præsenterede borgerne for forskellige aktivitetstilbud. Vejvisernes formål var derfor at hjælpe borgere ind i eksisterende aktivitetstilbud eller fællesskaber, som var overensstemmende med borgerens interesser. Derudover havde Svendborg Kommune haft fokus på at forbedre kompetencer og systematikker i arbejdet med opsporing af borgere i målgruppen.

3. Kompetenceudvikling og implementering

Kompetenceudvikling

Kompetenceudviklingen bestod af en basisuddannelse samt workshops. Både basisuddannelsen og workshops blev gennemført af eksterne konsulenter. Ved basisuddannelsen deltog alle personalegrupper under Hjemmepleje Vest og Øst, og der blev afholdt et uddannelsesforløb for hver hjemmeplejesektion samt sygeplejen. Uddannelsen varede 3,5 time og havde fokus på at lære medarbejderne at spotte ensomhed samt at tale med borgere om ensomhed. Efter basisuddannelsen modtog medarbejdere i hjemmeplejen 2,5 times opfølgende undervisning. På workshoppen deltog udpegede nøglemedarbejdere fra hjemmeplejen, rehabiliteringsterapeuter samt frivillige vejvisere. Formålet med workshoppen var at give deltagerne viden om ensomhed samt redskaber til,

KOMPETENCEUDVIKLING

Antal medarbejdere, som deltog: 487.

Medarbejdergrupper, som deltog: SOSU-medarbejdere, sygeplejersker, hjemmetrænere og frivillige.

Varighed: 3,5 time og 2,5 times opfølgende undervisning for hjemmeplejen.

hvordan ensomhed kunne italesættes, og hvordan borgere kunne motiveres til at indgå i et aktivitetstilbud. Nøglemedarbejderne fortalte, at undervisningen gav nyttig viden om ensomhed og symptomer forbundet hermed. En medarbejder fortalte eksempelvis: *"Jeg er blevet mere bevidst om, hvilke symptomer der er forbundet med ensomhed. Jeg er blevet mere opmærksom på, hvilke ord borgerne bruger om deres hverdag, og hvorvidt de viser tegn på ensomhed"*.

Implementering

En drivkraft i implementeringen af indsatsen var inddragelsen af de frivillige aktører i udviklingen og den løbende tilpasning af indsatsen. Denne inddragelse gav de frivillige en følelse af ejerskab i projektet samt styrkede det gode samarbejde mellem den kommunale og frivillige sektor i kommunen. I relation hertil var inddragelsen af medarbejdere i udviklingen og tilpasningen af indsatsen ligeledes drivkraft i implementeringen. Det blev blandt andet italesat som en fordel, at nøglemedarbejderne havde været bannerførere for projektet, idet dette medvirkede til, at ensomhed blev sat på dagsordenen til fx møder. En barriere i implementeringen af indsatsen var manglende kørsel til og fra aktiviteterne. De manglende kørselsmuligheder medførte, at flere borgere i målgruppen var nødsaget til at takke nej til en aktivitet, da de ikke selv kunne arrangere transport. Slutteligt fremhævedes de frivillige vejviseres mødekadence som en barriere i implementeringen af indsatsen. De frivillige vejvisere mødtes hver tredje uge, hvormed der kunne gå tre uger fra en borger havde sagt ja til at få besøg, til besøget blev afviklet. Tilsvarende kunne der gå tre uger fra vejvisernes første besøg, hvor borgerens interesser afdækkedes, til vejvisernes opfølgende besøg, hvor borgeren blev præsenteret for en række aktivitetsforslag.

4. Arbejdsgange

Her vil arbejdsgangene ift. opsporing, henvisning til aktivitetstilbud og selve aktivitetstilbuddene blive beskrevet. Hvis der er iværksat en opfølgende indsats, vil denne også blive beskrevet.

Opsporing

Alle medarbejdere i hjemmeplejen kunne medvirke til det opsporende arbejde. Arbejdet med opsporing var integreret i kommunens brug af "Tidlig opsporing". Borgerens indplacering i "Tidlig opsporing" udgjorde omdrejningspunktet for samtalen om borgeren ved triagemøder, hvor nøglemedarbejdere samt sygeplejen deltog. Medarbejderne fortalte, at de i opsporingsarbejdet kiggede efter symptomer inden for fx personlig hygiejne, søvn og appetit. En medarbejder fortalte, at de altid lavede observationer på ændret adfærd, men at fokus på ensomhed nu var blevet en integreret faktor i opsporingsarbejdet.

Henvisning til aktivitetstilbud

Hvis en borger opsporedes som ensom og var motiveret til at indgå i et aktivitetstilbud, kunne alle medarbejdergrupper rette henvendelse til projektlederen. Herefter var det projektlederens opgave at tage kontakt til vejvisergruppen. Hernæst besøgte to vejvisere den enkelte borger med det formål at afdække de individuelle behov og tildele aktivitet.

Aktivitetstilbud målrettet at afhjælpe ensomhed

Borgerne deltog i eksisterende aktivitetstilbud. Udgangspunkt for indsatsen i Svendborg Kommune var at differentiere aktivitetstilbuddene ud fra den enkelte borgers motivation, behov og interesser. I praksis betød dette, at borgerne deltog i meget forskelligartede tilbud – nogle borgere deltog i fællesspisning, andre sang sange og drak kaffe i en café og nogle fik tildelt en besøgsven.

5. Målgruppen

Målgruppen udgjorde oprindeligt ældre borgere, der modtog mere end 15 timers hjemmehjælp ugentligt, oplevede ensomhed og ønskede at deltage i et aktivitetstilbud. Timeantallet blev dog løbende justeret og endte på fem timers ugentlig hjemmehjælp, da målgruppen ellers blev for lille.

MÅLGRUPPEBESKRIVELSE

Gennemsnitsalder: 83 år.

Køn: 43 pct. kvinder og 57 pct. mænd.

Andel af borgere, der var demensramte: 20 pct.

Boligtype: 46 pct. i hus, 29 pct. i lejlighed, 7 pct. i beskyttet bolig, 17 pct. i andet.

Civilstand: 7 pct. gift, 64 pct. enke/enkemand, 24 pct. enlig, 5 pct. separeret eller fraskilt, 0 pct. samlevende eller havde en kæreste, men boede alene.

Antal borgere opstartet i projektet: 37

6. Hvilken værdi gav indsatsen borgerne?

Borgerne fortalte, at besøget af vejviserne var en rar oplevelse. De gav udtryk for, at det var dejligt at blive lyttet til, og at de havde en følelse af at blive forstået. Derudover var det for flere af borgere givtigt at få et overblik over de aktiviteter, der blev tilbudt i Svendborg Kommune. En borger fortalte eksempelvis, at han blev positivt overrasket over, hvor mange forskellige aktiviteter der fandtes. Flere borgere beskrev, at det at gå til en aktivitet eller få besøg af en besøgsven gav dem noget at se frem til. Projektlederen oplevede, at aktiviteterne ledte til, at borgerne opnåede øget livskvalitet. Medarbejderne påpegede i tråd hertil, at projektet gav borgerne nogle gode oplevelser samt bidrog til en følelse af selvstændighed, da borgerne nu kunne deltage i aktiviteter, som de tidligere havde været forhindret i at deltage i.

7. Organisatorisk forankring

Projektet var forankret i Svendborg Kommunes Social- og Sundhedshus og var organiseret med en styregruppe og flere ad hoc-baserede arbejds- og følgegrupper. Styregruppen bestod af en formand, som var områdechef for den ene hjemmeplejeenhed, to sektionsledere fra hjemmeplejen, en medarbejderrepræsentant samt repræsentanter fra de fire frivillige organisationer: Røde Kors, Kontakt Mellem Mennesker, Ældre Sagen samt Kræftens Bekæmpelse. Følge- og arbejdsgrupper blev nedsat løbende efter behov. Grupperne blev nedsat med afsæt i forskellige fokus som eksempelvis samarbejde, kompetenceudvikling eller arbejdsgrange. Arbejdsgrupperne fungerede over en periode på ca. to måneder. I projektet var der desuden udpeget en række nøglemedarbejdere blandt hjemmeplejens personale. Nøglemedarbejderne havde en særlig funktion som vidensbærere og rollemodeller. Efter projektperioden var intentionen, at projektet skulle fortsætte. Den fremtidige forankring var dog ikke endeligt drøftet med de frivillige organisationer og andre relevante aktører.

8. Samarbejde med frivillige aktører

Kommunen samarbejdede med fire frivillige organisationer: Røde Kors, Kontakt Mellem Mennesker, Ældre Sagen og Kræftens Bekæmpelse. I samarbejdsmodellen henførtes det opsporende samt henvissende arbejde til kommunalt regi, mens tildelingen af aktivitet til den deltagende ældre borger blev faciliteret af de frivillige vejvisere. Rekrutteringen af frivillige skete på flere måder. Blandt andet havde projektet rekrutteret frivillige via en temadag omkring projektet, hvor 160 borgere (og potentielt frivillige) deltog. 15 forskellige frivillige foreninger var repræsenteret med stande, og nøglemedarbejderne deltog ligeledes. På en opfølgende orienteringsaften i Frivillighuset i Svendborg blev der efterfølgende rekrutteret tre deltagere til frivilligkorpset. Herudover var der rekrutteret én frivillig gennem den lokale avis og én fra Røde Kors. De frivillige, der blev rekrutteret til projektet, tilknyttedes en af de frivillige foreninger. Projektlederen vurderede samarbejdet med de frivillige meget positivt. Det blev blandt andet nævnt som en fordel, at de fire organisationer indgik i styregruppen, da dette øgede kendskabet mellem den frivillige og kommunale sektor. De frivillige fremhævede desuden, at det var positivt, at de deltog i kompetenceudvikling sammen med hjemmeplejepersonalet.

CASEBESKRIVELSE

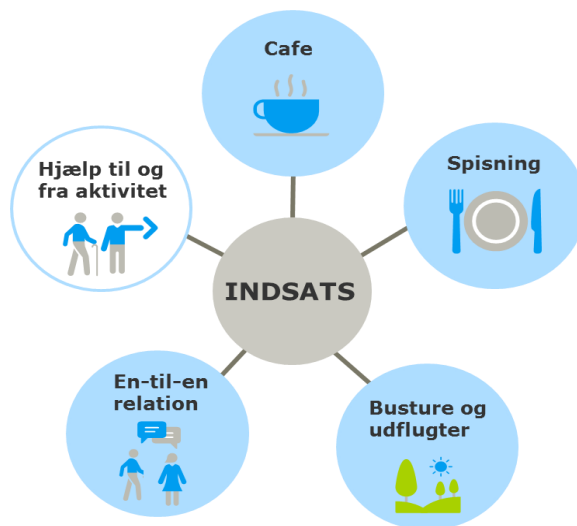
ANSÆTTELSE AF NETVÆRKSMEDEARBEJDER OG UDVIKLING AF ENSOMHEDSINDSATSER PÅ TVÆRS AF KOMMUNALE OG FRIVILLIGE TILBUD

12. SYDDJURS KOMMUNE

1. Introduktion

Figuren nedenfor viser, hvilke aktivitetstilbud borgerne i Syddjurs Kommune deltog i. Af figuren fremgår det, at borgerne deltog i fire forskellige aktivitetstilbud: *Café, spisning, en-til-en-relation* og *busture og udflugter*.

Figur 12-1: Typer af borgerrettede aktivitetstilbud

2. Om projektet

Fokus for projektet i Syddjurs Kommune var at kvalificere, forankre og udvikle en allerede igangsat indsats mod ensomhed blandt ældre hjemmehjælpsbrugere i kommunen. Konkret havde projektet haft fokus på at optimere opsporingen af borgere i målgruppen samt anvende eksisterende ressourcer og aktivitetstilbud i kommunen og i frivilligt regi. Projektet havde dermed ikke haft fokus på at opstarte nye aktiviteter, men i stedet forsøgt at tilpasse og koordinere de tilbud, der allerede fandtes samt udbrede kendskabet til disse.

3. Kompetenceudvikling og implementering

Kompetenceudvikling

Alle medarbejdere i hjemmeplejen deltog i kompetenceudvikling. Kompetenceudviklingen blev gennemført af netværkskoordinatorerne. Kompetenceudviklingen foregik ved projektets opstart som auditorieundervisning, hvor hjemmeplejen blev undervist i, hvad der karakteriserede ensomhed, og hvordan ensomhed kunne opspores. De erfarede imidlertid, at læringsudbyttet var begrænset. De valgte derfor at omlægge kompetenceudviklingsforløbet til en individuel kompetenceudvikling med fokus på praksisnær læring. Den nye kompetenceudvikling bestod af et kompetenceskema, som udfyldtes af medarbejderne. På kompetenceskemaet var der oplistet en række spørgsmål om viden og handlemuligheder i arbejdet med ensomhed. Skemaet dannede herefter grundlag for faglig sparring om konkrete borgersager mellem medarbejderen og en netværkskoordinator. Derudover gav indførelsen af kompetenceskemaet projektlederen et blik for, hvor medarbejderne var usikre, og hvor der dermed var behov for

KOMPETENCEUDVIKLING

Antal medarbejdere, som deltog: Ca. 250.

Medarbejdergrupper, som deltog: Medarbejdere fra hjemmeplejen, elever og sygeplejersker.

Varighed pr. medarbejder: I gennemsnit 2,5 time.

en fælles indsats. Endelig var der gennemført seks "spots" for at støtte medarbejderne i den viden, de fik på baggrund af kompetenceudviklingen. Spotsene varede en halv time og var baseret på gruppeøvelser og dialog.

Implementering

En central drivkraft i implementeringen af projektet var indførelsen af 'ensomhedstid'. Gennem 'ensomhedstid' kunne medarbejderne oprette en indsats på borgeren i kommunens omsorgssystem, som handlede om at være sammen med borgeren og bruge tid på noget, der oplevedes som meningsfyldt for borgeren. Medarbejderne i hjemmeplejen påpegede i den forbindelse ensomhedstid som afgørende i forbindelse med deres arbejde med borgere i målgruppen. Det skyldtes, at medarbejderne oplevede, at det var legitimt at bruge tid på ensomhedsindsatsen, fordi ledelsen understøttede og prioriterede indsatsen i den daglige drift. Derudover påpegede medarbejderne, at 'ensomhedstid' gav dem et afbræk i hverdagen, hvor de kunne tænke kreativt i forhold til at finde på aktiviteter til samværet med borgeren, hvilket havde en positiv indvirkning på deres motivation og arbejdsglæde. Samarbejdet med netværkskoordinatoren blev ligeledes italesat som en central drivkraft i implementeringen af indsatsen, da de oplevede, at det var tydeligt, hvem de skulle gå til i forhold til sparring omkring borgere i målgruppen. Desuden var fokus på ensomhed blevet fastholdt, fordi netværkskoordinatorerne jævnligt deltog på teammøderne. En barriere i implementeringen af indsatsen var en manglende klarhed om rollefordelingen ved projektets start. Konkret var der blandt medarbejdere og frivillige tvivl om, hvem der havde hvilke ansvarsområder, og hvem man kunne henvende sig til ved tvivl. Klarhed om rollefordelingen i projektet blev imidlertid tydeligere i takt med projektets fremdrift og gennem formuleringen af de nye arbejdsgange.

4. Arbejdsgange

Her vil arbejdsgangene i forhold til opsporing, henvisning til aktivitetstilbud og selve aktivitetstilbuddene blive beskrevet. Hvis der er iværksat en opfølgende indsats, vil denne også blive beskrevet.

Opsporing

Opsporingen af borgere i målgruppen foregik primært i hjemmeplejen, men kunne ligeledes varetages af andre faggrupper, der havde kontakt med borgerne. Arbejdsgangen for opsporing var, at medarbejderen observerede og spurgte ind til borgerne, hvorvidt de savnede at have nogen omkring sig. Opsporingen beroede derfor i høj grad på medarbejdernes faglige skøn. I samme omgang ville medarbejderen afklare borgerens motivation for at indgå i et aktivitetstilbud. Hvis de vurderede, at borgeren var ensom og motiveret for at modtage en indsats, kontaktede de en af netværkskoordinatorerne, som efterfølgende tog på et opstartsbesøg hos borgeren.

Henvisning til aktivitetstilbud

Når netværkskoordinatoren kom på opstartsbesøg hos borgeren, blev borgeren scoret ud fra UCLA-3, og borgerens baggrund, ønsker og behov blev afdækket. Herefter besluttede netværkskoordinatoren i samarbejde med borgeren, hvilke muligheder/tilbud der kunne være relevante for borgeren at afprøve. Medarbejderne fra hjemmeplejen kunne ligeledes inddrages i arbejdet med at identificere det rette tilbud til borgeren. Hvis borgeren ønskede at deltage i en aktivitet, kontaktede netværkskoordinatoren aktivitetstilbuddet. De frivillige organisationers opgave var herfra at rekruttere frivillige til samt afvikle aktiviteten. Medarbejderne havde mulighed for at følge borgeren til aktiviteten første gang, og denne skulle afprøves, hvis borgeren udtrykte et ønske herom.

Aktivitetstilbud målrettet at afhjælpe ensomhed

Syddjurs Kommune henviste primært borgerne til eksisterende tilbud i kommunalt og frivilligt regi. I praksis betød dette, at borgerne deltog i forskelligartede aktivitetstilbud. Undervejs i projektforløbet erfarer projektlederen imidlertid, at der manglede tilbud til at afhjælpe borgernes

eksistentielle ensomhed. Derfor havde kommunen i samarbejde med lokale præster etableret sorggrupper samt en livsmodsgruppe for at imødekomme problemstillingen. Hjemmeplejen havde derudover arrangeret korte busture for nogle af borgerne i målgruppen. Ved denne aktivitet tog medarbejdere fra hjemmeplejen i samarbejde med netværkskoordinatoren på tur med borgerne i en af kommunens centerbusser.

5. Målgruppen

Projektets målgruppe udgjorde borgere, som oplevede ensomhed, ønskede at modtage en indsats, og som modtog minimum to timers hjemmehjælp ugentligt. Timetallet for hjemmehjælp var oprindeligt fem timer, men blev sat ned for at inkludere flere borgere i projektet.

DELTAGERBESKRIVELSE

Gennemsnitsalder: 81 år.

Køn: 56 pct. kvinder og 44 pct. mænd.

Andel af borgere, der var demensramte: 45 pct.

Boligtype: 43 pct. i hus, 22 pct. i lejlighed, 27 pct. i beskyttet bolig og 8 pct. i andet.

Civilstand: 12 pct. gift, 58 pct. enke/enkemand, 14 pct. enlig og 12 pct. separeret eller fraskilt

Antal borgere opstartet i projektet: 41

6. Hvilken værdi gav indsatsen borgerne?

Borgerne gav udtryk for, at de generelt var glade for at indgå i projektet. Flere af borgerne pegede på, at aktivitetstilbuddene gav dem noget at se frem til og forbedrede deres humør. En borger udtrykte eksempelvis: *"Det giver meget. Det lever jeg højt på længe. Og jeg ser frem til at komme afsted igen"*. Selvom borgerne generelt var glade for at deltage i de enkelte aktiviteter, fremhævede flere imidlertid, at aktiviteterne ikke var nok til at udfylde de mange dage, hvor de sad alene i hjemmet.

7. Organisatorisk forankring

Projektet var forankret i enheden Vedligeholdende Træning og Aktivitet i Syddjurs Kommune. Der var i projektet nedsat en styregruppe og en projektgruppe. Styregruppen bestod af projektlederen, lederen af hjemmeplejen, lederen af Vedligeholdende Træning og Aktivitet samt repræsentanter fra Ældre Sagen og Røde Kors. Derudover deltog lederen af visitationen ad hoc. Projektgruppen bestod af projektlederen og to netværkskoordinatorer, som varetog den daglige drift af projektet. De havde et tæt samarbejde med kommunens frivilligkoordinator og teamlederne i hjemmeplejen. Der var bred enighed blandt de interne samarbejdspartnere og projektgruppen om, at der var stor ledelsesopbakning til projektet i kommunen. Efter projektperioden fortsætter den tidligere ensomhedsindsats i kommunen med brobygning og 'ensomhedstid' som en del af værdighedspolitikken.

8. Samarbejde med frivillige aktører

Syddjurs Kommunes formelle samarbejdspartnere var Ældre Sagen samt Røde Kors. Der var udarbejdet en kontrakt mellem kommunen og de frivillige aktører, hvoraf det fremgik, at de frivillige organisationer var ansvarlige for at rekruttere frivillige, mens kommunen var ansvarlig for driften af projektet. Det blev italesat som en fordel, at Ældre Sagen og Røde Kors sad med i styregruppen, da dette øgede kendskabet til hinanden samt sikrede inddragelse og videndeling. De frivillige repræsentanter udtrykte endvidere, at det gavnet samarbejdet, at netværkskoordinatorerne besøgte de frivillige foreninger og herunder sikrede sparring og videndeling lokalt. Netværkskoordinatorerne havde desuden arrangeret møder for både Røde Kors, Ældre Sagen m.fl., hvor de fortalte om ensomhed, hvilket ligeledes mødte ros fra de frivillige organisationer. Enkelte forhold udfordrede dog samarbejdet. Eksempelvis var samarbejdet ved projektperiodens start præget af, at de frivillige organisationer havde svært ved at rekruttere frivillige til indsatsen. De frivillige organisationer oplevede imidlertid en positiv fremgang i rekrutteringen af frivillige undervejs i projektførelsen. I forbindelse med projektet blev der blandt andet taget initiativ til at involvere unge fra lokale højskoler i kommunen til at være frivillige i projektet.